

EL GIRAVOLT DE MAIG

PERSONATGES:

Rosaura; ballarina

Jovita; hostalera

Golferic; seminarista en posat de cavaller

Perot de l'Armentera; lladre de camí ral.

Marcó; servent a l'hostal

Cervetó; lladre de la colla de Perot.

L'escena evoca una pobre sala d'hostal muntanyà, al segle XVIII. Al fons, una llar i una eixida al terrat. Portes laterals; les dues de primer terme són per a baixar al peu-pla i per a pujar al pis de dalt, on serien les cambres de Jovita i Marcó; les dues de segon terme figuren les de les cambres de Rosaura i Golferic.- Bigues.- Parets emblanquinades. Una imatge amb un fanalet davant, sempre encès.- Detalls incongruents: un munt de panotxes en un recó, etc. Es de nit: Marcó apareix sempre amb un fanal. Jovita, amb una llumenera.

La música dóna entenent de la qualitat pertorbadora de la nit de primavera en la qual es descapdella l'acció. El so llunyà d'unes campanes s'esvaeix entre joguineig de fulles i d'aigües. Va caient, sols aparentment aquietadora, la fosca, indicada pel plany d'un ocell nocturn. Poc a poc s'acosta, poc a poc desapareix, la cançó d'un pastor que passa amb el remat:

Mes de maig,
mes de maig,
bella és la rosa i verd el faig;
no se sap què tot-hom espera;
el mes de maig és tot fal.lera,
i del desig us sobta un raig.

Mes de maig,
mes de maig,
no sé si resto o si me'n vaig
cap a la joia volandera;
el mes de maig es tot fal.lera;
ai, del desig, on és el raig?
!Mes de maig,
mes de maig!

S'allarga el ròssec melangiós de la cançó, i després ve una mena de silenci vívid, os es reorganitzen els afanys misteriosos de la naturalesa.-

ESCENA PRIMERA

JOVITA, a l'un costat de l'escena, desgranant panotxes; MARCÓ, a l'altre, trinxant garrofes, entre dos sacs.

JOV.	Una lluna clara.
MARC.	Un airet ben fresc.
	Bah, trinxem garrofes
JOV.	Esgranem moresc.
	Si be es considera,
	és bo se hostalera
	d'un hostel cabdal.
MARC.	Hi ha qui menys prospera,
	i és bella carrera
	ser mosso d'hostal.
JOV.	Dormen senyories.
MARC.	Beuen carreters.
JOV.	Hi ha les grans taulades.
MARC.	I el dring de diners.
	Hi ha els pessics en l'ombra
JOV.	Lels vins l'escorrim
TOTS DOS	Tot passant, les bosses
	no miren mai prim.
JOV.	Quina lluna clara.
MARC.	Quin airet tan fresc.
	Bah, trinxem garrofes.
JOV.	Esgranem moresc
MAR.	Ah! (un badall)
JOV.	Vas ensunyant-te?
	Ai! (un sospir)
MAR.	Per que us queixeu?
	Ah! (un altre badall)
JOV.	Veig que badalles.
	Ai! (un altre sospir)
MAR.	Vós sospireu.
	Jo no badallo
	de són, talment.
	Tinc una mena
	d'endropiment.

L'hostal em migra.
 Res, ja se sap;
 la primavera
 fa rodâ el cap.
 Oh, són les flaires
 i el cel polit
 i la dolcesa
 d'aquesta nit.
 Penso: Series
 un bon soldat.
 A, veure noies
 d'allí a ciutat;
 les carretel.les,
 tant de marquès ...
 Ah, brunyir l'arma
 total per res;
 si migdiada
 fa el general,
 jugâ a les cartes
 sobre un timbal;
 de les trompetes
 fer goig al so,
 l'arma a l'espallla
 i al bec la flor.
 JOV. Quan sol, diries,
 marxà l'hostal,
 ja cada dia
 t'hi sembla igual.
 Era el meu pare
 contrabander.
 l'amor, de noia,
 saps qui em va fer?
 Doncs, el terrible
 lladre Perot,
 que era aleshores
 mig bon xicot.
 Ell si que tresca,
 ell si que viu
 per les cruïlles,
 pel bosc ombriu,
 risc i follia
 tothora a punt,
 no com feu l'enze
 del meu difunt!
 (Transició. Amb menyspreu:)
 Però tu Marcò
 fer planta i fer por?
 Ton seny es trastoca.
 MAR. El vostre, molt mes.
 Parleu d'esparsers
 i sou una lloca.
 JOV. Benèit encantat
 creus que essent soldat
 faries carrera?
 MAR. Vós, cos boterut,
 només heu nascut
 per fer d'hostalera
 JOV. Calla! Ja en tinc prou!
 MAR. I jo ja en tinc massa!
 Lladregueta de mig sou!
 JOV. Sorge de paper d'estrassa!
 MAR. Me'n vaig, sabeu?

JOV. Fes el bot
i no tornis
MAR. Vella garça!
(Nova transició. Amb to seriós:)
JOV. Ah, tu! Prou esbatussar-se!
La feina primer que tot.
m'ha dit la bella dama
que per a trenc de dia
li cal la mula.
MAR. Deia
també que partiria
el cavaller.
JOV. Encara
no s'han parlat?
MAR. No gens
Ella sospira, muda.
Ell dóna al cel laments
de sa viola, i calla.
Un d'altre en la presència,
ni es miren, però es tomben
amb una reverència.
JOV. Tan joves! I ha tres dies
que s'han trobat aquí
i es tornen roigs, i fugen
i es tornen a enrogir.
I són una parella,
no et pensis, que faria!
TOTS DOS No tenen arrencada
els nois d'avui en dia.
(Cada un posa en ordre la feina feta; JOVITA deixa el
seu cove prop del munt de les panotxes. MARCÓ se'n porta
un sac ple i un de buit)
MAR. Demà, estrijolo la mula.
JOV. Demà, treuré l'aviram.
MAR. (Anant-se'n) Noi, emportat les garrofes.
JOV. Prou panotxes, plego el ram.-

ESCENA SEGONA

JOVITA, ROSAURA

ROS. Hostalera!
JOV. Senyora!
ROS. Quin'hora cau?
JOV. Les nou
ROS. Bella nit
JOV. Déu n'hi dó.
ROS. Quina pau guaridora!
Ja només al fullam queda un poc de renou.
He sentit les campanes llunyanes
quan el sol es ponía en daurat devassall;
d'on serien aquelles campanes?
JOV. Del convent que hi ha al fons de la vall.
ROS. He sentit una esquella petita
quan eixien estels amb porucs tremolins.
I l'esquella d'on és?
JOV. De l'ermita
del turó, que s'amaga entre els pins.
ROS. El meu cor s'enamora
del perfum prenedor de la fe.
JOV. No voleu reposar, missenyora?

ROS. Tinc el cor massa ple.
 El meu cor va dormir en la peresa
 de son deure diví
 des del temps que en la meva infantesa
 vaig mirar-me en el riu un matí.
 Però avui, -quina nit encalmada.-
 ja el meu cor no és distret ni dorment.
 Ah, sên, oculta, secreta, l'amada
 de Jesús, en el clos d'un convent!
 Ser novicia, cantar i anar blanca
 sols per Jesús; tení un llitet petit;
 treure l'aigua del pou vora una branca
 de llimoner florit;
 amenaça el dimoni, si us arriba
 talvolta a anguniar
 amb el rosari de pinyols d'oliva
 que ha fet un ermità;
 senyar-se tres vegades
 si em recordo del món, hòrrid indret,
 i anar damunt del pit les mans creuades,
 castos els ulls, vora el sumís nasset!

JOV. Oh missenyora, bella cosa fóra;
 una cosa molt bella, no cal dir.
 Però voleu llevar-vos a l'aurora,
 i potser que provéssiu de dormir (Fa el gest

(Tornant:) ... I tanmateix, no us heu fixat d'anar-se'n)

senyora
 en el bell cavaller, vostre veí?

ROS. Com goseu dir paraules tan profanes,
 hostalera infidel?
 l'aire és santificat per les campanes,
 mon pobre cor pel pensament del cel.
 Ja no vui ser mirada
 pel desig, que és d'origen infernal;
 ja em cal viure amagada
 com font de cervos o jardí reial.
 Bona nit. Déu us doni són pregona,
 i en trencar l'alba, joia matinal.

JOV. I a vós, senyora, un angel a l'espona
 i un angel al capsal.

(ROSAURA entra a la seva cambra. JOVITA dona una mirada de comiat al seu voltant, abans de retirar-se, s'estira lleugerament en posat de satisfacció, i quan ja està a punt de desaparèixer, la crida GOLFERIC, amb el mateix estil i precaucions que abans havia tingut ROSAURA)

ESCENA TERÇA

JOVITA, GOLFERIC

JOV. (Quan està per anar-se'n, i sense veure a Golferic,
 que ja treu el cap)
 Ah, m'acuito a mon llit, que tant de temps m'espera!

GOL. Escolteu, hostalera.

JOV. Comandeu, missenyor.

GOL. Em dirieu potser qui ha cantat la cançó
 del maig i sa fal.lera?
 Ha estat sols un pastor
 que passava tot moix, l'ovellada al darrera.

GOL. I el perfum de violes, d'on ve?

JOV. Missenyor,
 del clot del sàlzer, més enllà de l'era.

- GOL. Ah la nit, dolça nit encantada!
Que m'espera? Tremolo. Per què?
- JOV. No voldreu reposar, tal vegada?
Tinc el cor massa plè.
Ah, dinou primaveres seguides
sens haver conegut el secret
dels ocells refulgant, de les flors mal dormides,
de les branques parlant-se en murmuri discret?
(Transició)
Però cor desvetllat no te espera.
Per favor, hostalera,
és demà que la dama s'en va?
- JOV. Missenyor, tanmateix és demà
- GOL. El seu nom, me'l dirieu?
- JOV. Rosaura
- GOL. Va a una festa, va a noves, té nuvi o marit?
- JOV. Deixa el món, i li reca de plaure:
es vol fer monja: ara mateix m'ho ha dit.
- GOL. Hostalera, hostalera, impossible!
Oh, què és cas, hostalera, què és cas!
Ella sola a l'encant de sos ulls insensible?
Tancar-se, marcir-se, posar veu de nas.
Jo qui sap quines dèries tenia:
creia el món enganyós, ple d'esculls.
Però el maig, que eixa nit és tot bes i harmonia,
rient em fa caure la vena dels ulls.
No vui que ella malversi les trenes
tot complint el seu vot glacial;
Vui que canti la sang en ses venes
i que enrosi sa neu virginal.
Oh, si em sembla que em mira i em parla
quan l'afany és en mi tan pressós!
Deu-me un corser blanc per raptar-la
i un mantell prou folgat per tots dos.
I aquest nom, aquest nom que em restaura,
que el veneri i el lloi tothom;
Rosaura, Rosaura, Rosaura, Risaura,
lluna i música i mel en un nom.
- JOV. Missenyor, quines coses tan belles
se us acuden quan ella no us és al davant
- GOL. Es la nit, són els arbres i són les estrelles
que a aquell que no gosa li ensanyen un cant
- JOV. Si donessiu un tust a sa porta?
- GOL. Vos creieu, hostalera, que em pugui voler?
- JOV. Si un amb traça demana i exhorta
i es nit i s'és jove ... no perdo la fe.
- GOL. Si és així, la viola vui pendre
i, assajant-hi un aire ben tenfre
m'aniré embriagant del desig exquisit,
i, ans que l'hora de veure-la sia,
son cor faré propici amb una melodia.
Bona pau, hostalera.
- JOV. Missenyor, santa nit!

(GOLFERIC entra a sa cambra, i en surt tot seguit amb una viola a la mà. Mentrestant, JOVITA desapareix per la porta que hom suposa que mena al pis de dalt. GOLFERIC, sol en escena, mira be si hi ha ningú, i després fa un sospir, es furga en el pit i en treu un enorme rosari, i l'amaga dins el munt de panotxes. Finalment, viola en mà, trobadorescament, desapareix.)

ESCENA QUARTA

ROSAURA i la veu de GOLFERICH, en so de serenada.

(ROSAURA is lentament de la seva cambra, i comença de parlar en una mena de sonambulisme)

ROS. Es molt tard... i tampoc no dormiria
L'última nit, la vetlla del gran dia!
Que em veig l'auba ran del portic sant.
I, en el gruix de la nit tot esperant
(adressant-se a la imatge:)
a Vós us pregaré, Verge Maria.

Veu de GOL.

ROS.

Déu vos salve, Maria.
Déu vos salve, amor mia.
Una veu sota els arbres. Qui serà
Plena de gràcia sou.

Veu de GOL.

D'amor és plena
l'ànima vostra i no sabeu d'amar.
Com no sentiú el vostre afany que alena?
Es amb Vós el Senyor.

ROS.

Veu de GOL.

Es tota la claror
del món, en una trena.

ROS.

Veu de GOL.

ROS.

I benèita sou Vós entre totes les dones.
Ma agonía, mon goig!

Quina música sonen
oh dimoni, que vols a mon prec un embús?
No sé on era. Si estic trastocada.
I benèit és el fruit....

Veu de GOL.

ROS.

Veu de GOL.

ROS.

Veu de GOL.

ROS.

Oh adorada!
Del vostre sant ventre, Jesús.

Ix en finestra, la nit és breu
Santa Maria, Mare de Déu

Parlen estels i branques, baixet, de dos en dos.
(una mica torbada:)

Veu de GOL.

Oh! pregueu per nosaltres pecadors
Ses roses prest escamparà l'aurora
en el llinar cendrós del firmament;
i finirà el coratge en qui t'adora.
Ara i en la hora de la mort, Amen.
Ah, serà el cavaller temorenc? per ventura
un joglar fent camí?
Qui sigui, no sabia que jo el pogués sentir:
i qui sap, altrament, si cantà per a mí?
Mes sento galopar cavalls. La nit obscura
sé n'extremeix com jo. Fujo d'ací.

ROS.

ESCENA CINQUENA

PEROT

(S'ha enfilat per la paret fins al terrat, i entra, doncs, per aquesta obertura. Es un bandit tremendament convencional, amb barba negra, cara de ferocitat exagerada, i mitja dotzena de pistoles a la cintura. Cargola els renecs amb una expressió sanguinària)

Remaleida sort, maleitsiga!
Set hores de camí per mal indret,
i penja i socarrina set pagesos
sense trobà a ningú ni un xinxonet!
Això de fer de llaadre, ja ni et dóna
per espardenyes; i diria prou,
si no fos que la gent de pagesia

mai no respecta un lladre que no es mou.
Malviatge el fer de lladre!
De tres bales consentit,
menja amb una esgarrapada,
treu el fetge i perd la nit!

I en sê a la pallisa
un gos se t'aquissa;
a la lluriguera
la tropa t'espera;
vora del torrent
reps del sometent;
i a ciutat hi ha un jutge
del més saberuts
que el paper ja embruta
amb els ets i uts.

I t'estafen: quatre dobles
eren plomb; vès els traidors!
i una dóna segrestada
m'ha romput un òs o dos

I en sê a la pallisa, etc.
I aquest vells de la muntanya,
cor eixut, seny malfiat,
més s'estimen que els rosteixis
que donar-te un sou tarat.

I en sê a la pallisa, etc.-
(Acarant-se al terrat, i dirigint-se al seu companyó, invisible:)
Corbetó, llamp de llamps, ferma les bèsties
i posat a l'aguait (transició:) No em deixa estar
aquest reumatic a la cuixa. A veure
si podré, si no altre, dormir pla.

ESCENA SISENA
PEROT, JOVITA

JOV. He sentir galopar damunt els còdols
Qui ha arribat a aquest'hora de la nit
i ni truca tant sols?

(PEROT, en sentir-la baixar s'havia arreconat, ara li salta al
flanc, i comença per plantar-li la mà a la boca, ofegant-li quan
sevol esgarip)

JOV. Jovita, reina,
so jo, pubilla, que us aturo un crit (Treu la mà)
So el mateix, el Perot de l'Armentera,
mort de fatiga, turmentat de sed,
i tinc plenes les mans d'esgarinxades
de pujar fins aquí per la paret.

JOV. Ai Perot, estic tota trasbalsada.
Tu aquí! I avui! No t'encalçaven pas?

PER. Ni recorda hi ha al camí de petja humana;
doim entre sos pollancres cada mas.

JOV. Te, Perot, te, refes-te. (Li allarga un porró, que
hi havia, amb altres vaixelles, damunt una
repisa)

Quina cosa!
Avui en tu pensava, justament.
Arribes d'una mena de manera
com si t'hagués cridat mon pensament.
(Amorosida:) Te'n recordes, Perot? Jo era fadrina,
però tu ja tiraves per mal cap.
Jo vaig triar la vida més tranquil·la,
tu el córrer foll. Qui ho encertà?

PER. Qui sap?
Et soc franc... un hostel és una vinya.
I si et comences de sentir xacrós,

val més de fer diners a la segura,
 bona taula, bon llit i bon redós.-
 JOV. Ai Perot, quan tens sang de bona filla
 d'un fort contrabandista anomenat,
 si et fa un dia l'ullet la primavera,
 t'ofega el sostre i el desig fermat.
 Ai Perot, córrer món, jugar-se el viure!
 PER. Ai Jovita, la llar, el son feixuc!
 JOV. Ai Perot, el trasbals, les aventures!
 PER. Ai Jovita, la calma i l'eixopluc!
 Tinc un reumàtic en aquesta cuixa
 Que em neguiteja.
 JOV. Jo un neguit al cor.
 PER. I aquest hostal, té una parròquia bona?
 JOV. I oi que has colgat algunes saques d'or?
 SÉ la teva cançó; vols que la canti?
 PER. Jo sé la teva, amor; val un tresor.
 JOV. La cançó jo us cantaré
 del Perot de l'Armentera,
 d'e deu bales escapat,
 de la força i la galera.
 PER. L'hostalera de Masgrau
 poc li diuen malfeinera
 cou els àpats, fanga a l'hort
 esterreja i bat a l'era.
 TOTS DOS. La virondera.
 JOVITA PEROT
 Bifi, garrell i cor de fera Bé és prou faenta l'hostalera
 les cames sega al viador. Riu i no cap en el gipó
 TOTS DOS La virondó
 JOV. Son trabuc no té mai són
 sa revenja no té espera,
 i s'estimba i no es fa mal
 si els soldats li van darrera.
 PER. Els matins se'n va a rentar
 prop la menta i la falguera;
 si la miren ulls de sol,
 la reulla la riera.
 TOTS DOS La virondera.
 JOVITA PEROT
 Bifi, garrell i cor de fera, Bé és prou faenta l'hostalera:
 les cames sega al viador. riu i no cap en el gipo.
 TOTS DOS La virondó.
 JOV. Ell segresta qui s'ho val
 i el rosteix a la foguera,
 i acabat de fer set morts
 sap fugir per la gatera.
 PER. Quan se'n torna hi ha en sos ulls
 moviment d'aigua lleugera;
 no li treu solei del cap
 tot el fum de la sopera.
 TOTS DOS La virondera.
 (I es miren eternits, s'enllacen, i s'en van pel terrat,
 on es perden llurs últimes notes:)
 JOVITA PEROT
 Bifi, garrell i cor de fera, Bé és prou faenta l'hostalera
 les cames sega al viador. riu i no cap en el gipó.
 TOTS DOS La virondó.

ESCENA SETENA

GOLFERIC, sol, i totseguit, ROSAURA

- GOL. (Entra extàtic, amb una branca florida al voltant de la viola. Deixa aquesta damunt l'indret més avinent, i besa les flors, que conservarà a la mà fins que li caldrà, en aquesta escena, de declarar el seu nom.)
Missenyora! (Trucant a la porta de Rosaura)
Ja dorm! Missenyora! (id.)
Si, ja dorm; ni mon cant ha sentit!
(Anant-se'n) Ah, Rosaura, mon cor us adora.
- ROS. (Obrint bruscament la porta)
Excuseu, el meu nom, qui us l'ha dit?
- GOL. L'he sabut per atzar. L'hostalera
comandà per a vós no sé què.
(Fixant-se en un fuet que Rosaura duu a la mà)
Oh, partiu?
- ROS. en ser l'alba. M'espera
una cel.la, redós de la fe.
- GOL. Es a l'alba també ma partida
- ROS. No he dormit: vós tampoc.
- GOL. Era un xic
mal dispost. He sortit a l'eixida.
- ROS. Heu cantat? (Ell, vergonyós, fa que sí) I us dieu?
- GOL. Golferic
- ROS. L'àngel sant que guiava a Tobies
faci el vostre viatge sortós
On aneu?
- GOL. Seguiré vostres vies
i fins que aneu amb mi, jo aniré amb vós.
- ROS. I podrieu donar-me una excusa
per aquest insistent perseguir?
- GOL. Missenyora, l'amor que m'abrusa;
només sap, qui bé estima, un camí.
- ROS. Cavaller, les paraules profanes
no m'arriben al cor. Del convent
ja m'apar de sentir les campanes,
per al meu divinal casament.
- GOL. Perque un somni d'eterna infantesa
a la tanca espinosa us atreu?
O mon dolç lliri blanc de puresa,
hi ha misteris que vós no sabeu.
El dels ulls que s'acliquen i es donen,
el dels braços que es troben sòptats,
el dels llavis, que en d'altres es fonen,
l'encantària dels senys naufragats.
(Transició) Ah, bandera d'amor desplegada
vostre cor faci ardent i després!
Heu amat, cavaller?
- ROS. Cap vegada:
- GOL. per a vos s'ha guardat el meu bes.
- ROS. (Allunyant-se de Golferich) Oh sacrilegi!
Un bes heu dit!
Parany horrible
del Maleït!
Amor! Follia
no éssent del cel:
dolça paraula,
pòsit de fel.
I els que junyia
l'estrany encant,
si l'alba apunta
se'n van plorant.
- GOL. (Anant a l'extrem oposat de Rosaura:)
Em gelo, tremo
com fulla al vent,

per les metzines
d'un "no" punyent.
Lluny, la tendresa!
Seré soldat.
Mon eixordin
crits de combat;
vui, de mon viure
malversador,
una ferida
sota un penó.
ROS. (Acostant-se a Golferic) Pot la metzina
ser tan cruel?
GOL. Moro del vostre
desig de cel.
ROS. (anant envers Golferic) I amb la besada
voleu guarir,
o encomanar-me
l'afany a mí?
(D'ara endavant, i fins que s'acabara l'escena, cal recalcar
que quan GOLERIC desespera, ROSAURA es commou, i que quan
GOLERIC sent alguna esperança, ROSAURA es refreda)
GOL. Perque us ho pugui
ben explicar
deu-me Rosaura,
la vostra mà.
ROS. (allunyant-se d'ell) Cor meu, retorna-t,
sigues esquiu.
Vui ésser santa;
si us cal, sofriu.
GOL. Mal, atueix-me;
vingui el trespàs.
Tu, Mort, no em negues
ton bes de glaç.
heposaré
sota el xiprer.
Caigui bentost:
mon sol és post!
ROS. (anant envers Golferic) Potser cap dona
val tant de preu.
(tocant-li l'espatlla) Vejam, refeu-vos,
no exagereu.
GOL. Cerda viola,
rosa d'olor;
podeu tenir-me
compassió?
ROS. (allunyant-se) Cor meu, allunyat
indiferent;
amb melodies
xiula el serpent.
GOL. Hi ha sols tenebres
a mon capsal.
Veu, mortalla,
cant funeral.
Reposaré
sota el xiprer.
Caigui bentost:
mon sol és post!
ROS. (tornant) Oh amic, el viure
(li agafa el cabell) és tan roí!
No val la pena
ni de morir.
GOL. (agenollant-se-li) Dolçor divina!
Baume sonor!
Rosaura meva,

ROS. (endolcida) Rosaura, amor.
Oh, s'agenolla!
D'amor es perd!
Agenollar-se;
quin inexpert!
GOL. (alçant-se joiós) Mon bes, temia
dins sa presó; (es senyala el
ara pren ales cor)
com de falcó
(Fins al terme de l'escena, GOLFERIC cerca de besar
ROSAURA; l'encalça però, és sempre gentil; ell no fa
sinó breus corregudes àgils, i ells li escapa, no pas
fugint, sinó més aviat desorientant-lo amb passes de
dansa)

ROS. Verge Santa!
GOL. Rosaura, sou meva!
ROS. Cel, amparam!
GOL. Amor, un sol bes!
ROS. Fujo, fujo!
GOL. No val!
ROS. Treva! treva!
GOL. Ah, ja us tinc!
ROS. Golferic, no és permès!
GOL. Oh, ve gent!
ROS. (Per a si:) Quina llàstima, vès!

ESCENA VUITENA

GOLFERIC, ROSAURA, i, tornant pel terrat, JOVITA i PEROT

ROS. Reina del Cel, Perot de l'Armentera!
GOL. El bandit!
PER. No temeu, oh forastera.
No em guia cap propòsit criminal
d'esquivar la parròquia de l'hostal.
Però us comec ... D'a on? Si hi poguéis caure...
Espereu... Si, vos sou, la gran Rosaura,
la ballarina per qui el seny perdé
des del Virrei al pobre peixater.
Per vós els cavallers creuen espases,
desfeu les llars i arruineu les cases
i heu saltat a la taula de palau
mentre hi firmaven un tractat de pau.
GOL. Oh, de tots mos afanys, quina destrossa!
JOV. Tú, de què la coneixes?
PER. Una nit
vaig parar entre els pins una carrossa;
ella hi era, amb un comte remollit.
Un brau rescat ell va pagar tot d'una;
el posat a Rosaura va ser lleu;
ballar per a mon goig al clar de lluna
i dar-me una besada per adéu.
ROS. Cert, vau ésser gentil.
GOL. Oh maleïda
astúcia, o artifici d'un serpent!
Em negàreu un bes, que era ma vida,
vós, pèrdua i escàndol de la gent.
Un carbó encès em purifiqui el llavi.
Purgui el dejuni mon pecat funest.
Vanitas vanitatum, diu el savi.
Amor, dirieu, furor brevis est.

ESCENA NOVENA

GOLFERIC, ROSAURA, JOVITA, EROT I CORBETÓ, que arriba
desalenat.

(CORBETÓ és també un bandit pintoresc, però lamentablement espar-
rracat; està agitadíssim durant tota la escena; a les darreres
no farà sino repapar-se i ventar-se)

COR.

Perot, Perot,
corre ens importa.
Puja pel sot
gent, una escorta.
Perot, Perot,
campi qui pot.
Ja m'ho temia;
alguna espia
que ens ha traït.
La companyia
juntem, d'un crit!
Sort negra
i esquiva!
La tropa
ja arriba!
I són a trompons!
Fins duen canons!
Són colla
que espanta!
Són trenta,
quaranta!
I més pel camí
en deuen venir
Són trenta, quaranta,
fan fressa, fan planta,
vuitanta, noranta,
i ja són aquí!
Fi trista
i eixorca!
Els jutges
la forca!
Primer sé estimbat
per un espadat!
Ai, Verge del Carme,
volgueu amparar-me!
Tu salva, Perot,
el nostre escamot!
Prou cares parades,
prou cames segades.
Són homes, al cim!
Són homes. Fugim!

PER.

Res de fugir, minyó, que ara em vui plaure
a esgarriar la terra! Mal per mal!
Repissarem les joies de Rosaura,
i, en el combat, incendiarem l'hostal.
Banyes de Llucifer, maleitsiga
i mentrestant jo m'ablania aquí!
Crida, rellamp, tota la colla amiga:
sang a bots i barrals he d'espargir.

JOV.

Ah, cremar-me l'hostal, murris, canalles!

ROS.

Sort que no he dut els diamants més balles!

PER.

Et faig penjar, Jovita, si no calles
d'un tomb recargolat de tos budells.

COR.

(cap al terrat:) Gat-mesquer! Nas-ratat! Cara-sorgida!

PER.

Au, l'arma a punt! El foc abrusador!

GOL. (Al cel:) Si he d'expiar mon tort, preneu ma vida.
 JOV. (També mirant pel terrat:)
 Ah, en Marcó, ja és a baix. Marcó! Marcó!

ESCENA DESENA

GOLFERIC, ROSAURA, JOVITA, PEROT, CORBETÓ i MARCÓ, que arriba amb una tranquil·litat imponent, que tot seguit es comunica a tots.

MARC. No xiscleu. No crideu a la partida.
 L'alarma ha estat inútil, per ma fè.
 No res de foc ni pena de la vida.
 Un missatge ha arribat, i ja sé el què.
 No hi ha oficials ni escorta: aquest desori
 és el Senyor Arquebisbe qui el causà.
 Tres canonges hi ha amb ell, un meritori
 de la Curia, el porrer i un sagristà.
 De la visita pastoral en llista
 posà, ans que d'altres, d'aquest poble el nom,
 cercant un nebot seu seminarista
 que va fugir, poc endevinen com.

GOL. Heu dit un nebot seu; és cosa certa?

MAR. Cerquen com a una rata al fugisser.

GOL. (Retut:) Ah, ma ventura inútil es complerta.
 (Va a retirar el seu rosari del munt de panotxes on l'havia
 amagat) Amb el rosari als dits m'esperaré.

ROS. I essent un figitiu seminarista,
 un tasta-canadelles d'amagat,
 sense cabals, poruc i cara trista,
 em parlàveu de goig, de foll esclat? (Hi riu qui-sap-lo)

PER. L'eixida, Corbetó, m'apar segura.

ROS. Vui tornà a l'alegria resplendent!

GOL. El teu riure, nefanda criatura,
 em garfeix de més viu penediment.

JOV. Fieu-vos del meu seny: l'hostal en cria.
 Tot ha finat com cal. La gent ve aquí
 la nit hi passa, cadascú somia,
 i, en acabat, repren el seu camí.
 Mireu, ja trenca el dia.
 Somriguem-nos a l'hora de partir.

(Durant aquestes paraules de JOVITA, els altres personatges s'han a-
 grupat armoniosament al seu voltant, de manera que, en acabar ella,
 els sigui ja fàcil de començar un minuet, que ballen ROSAURA, JOVITA,
 GOLFERIC i PEROT, mentre MARCÓ i CORBETÓ els contemplen vora els ex-
 tremes laterals, o be comenten, davant del terrat, la vinguda del dia)

GOL. En va el desig els nostres cors imanta
 vers l'impossible bell que no ens escau.

PER. La matinada canta ja en l'afrau.

JOV. Fugen els somnis que la llum espanta.

ROS. Dolç engany d'una nit, adeussiau.

GOL. Adeussiau, Rosaura l'encisera.

ROS. Torni a ta vida la perduda pau

JOV. Adéu, Perot, sigues feliç al cau.

PER. Força anants i vinents, bella hostalera.

TOTS. Diguem-nos, bons amics, adeussiau.

JOV. Sense retret i sense melangia
 tornem als bons afers.

ROS. Al bell palau.

PER. Al lliure bosc.

GOL. A santetat suau.

JOV. Tornem... on érem, sense més follia.

ROS. Un giravolt només, i adeussiau.

(I amb aquests mots, ajustats amb les darreres notes del minuet
 acaba la comèdia).

EL GIRAVOLT DE MAIG

PERSONATGES:

Rosaura; ballarina

Jovita; hostalera

Golferic; seminarista en posat de cavaller

Perot de l'Armentera; lladre de camí ral.

Marcó; servent a l'hostal

Cervetó; lladre de la colla de Perot.

L'escena evoca una pobre sala d'hostal muntanyà, al segle XVIII. Al fons, una llar i una eixida al terrat. Portes laterals; les dues de primer terme són per a baixar al peu-pla i per a pujar al pis de dalt, on serien les cambres de Jovita i Marcó; les dues de segon terme figuren les de les cambres de Rosaura i Golferic.- Bigues.- Parets emblanquinades. Una imatge amb un fanalet davant, sempre encès.- Detalls incongruents: un munt de panotxes en un recó, etc. Es de nit: Marcó apareix sempre amb un fanal. Jovita, amb una llumenera.

La música dóna entenent de la qualitat pertorbadora de la nit de primavera en la qual es descapdella l'acció. El so llunyà d'unes campanes s'esvaeix entre joguineig de fulles i d'aigües. Va caient, sols aparentment aquietadora, la fosca, indicada pel plany d'un ocell nocturn. Poc a poc s'acosta, poc a poc desapareix, la cançó d'un pastor que passa amb el remat:

Mes de maig,
mes de maig,
bella és la rosa i verd el faig;
no se sap què tot-hom espera;
el mes de maig és tot fal.lera,
i del desig us sobta un raig.

Mes de maig,
mes de maig,
no sé si resto o si me'n vaig
cap a la joia volandera;
el mes de maig es tot fal.lera;
ai, del desig, on és el raig?
!Mes de maig,
mes de maig!

S'allarga el ròssec melangiós de la cançó, i després ve una mena de silenci vívid, os es reorganitzen els afanys misteriosos de la naturalesa.--

ESCENA PRIMERA

JOVITA, a l'un costat de l'escena, desgranant panotxes; MARCÓ, a l'altre, trinxant garrofes, entre dos sacs.

JOV.	Una lluna clara.
MARC.	Un airet ben fresc.
	Bah, trinxem garrofes
JOV.	Esgranem moresc.
	Si be es considera,
	és bo se hostalera
	d'un hostel cabdal.
MARC.	Hi ha qui menys prospera,
	i és bella carrera
	ser mosso d'hostal.
JOV.	Dormen senyories.
MARC.	Beuen carreters.
JOV.	Hi ha les grans taulades.
MARC.	I el dring de diners.
	Hi ha els pessics en l'ombra
JOV.	Lels vins l'escorrim
TOTS DOS	Tot passant, les bosses
	no miren mai prim.
JOV.	Quina lluna clara.
MARC.	Quin airet tan fresc.
	Bah, trinxem garrofes.
JOV.	Esgranem moresc
MAR.	Ah! (un badall)
JOV.	Vas ensunyant-te?
	Ai! (un sospir)
MAR.	Per que us queixeu?
	Ah! (un altre badall)
JOV.	Veig que badalles.
	Ai! (un altre sospir)
MAR.	Vós sospireu.
	Jo no badallo
	de són, talment.
	Tinc una mena
	d'endropiment.

L'hostal em migra.
 Res, ja se sap;
 la primavera
 fa rodâ el cap.
 Oh, són les flaires
 i el cel polit
 i la dolcesa
 d'aquesta nit.
 Penso: Series
 un bon soldat.
 A, veure noies
 d'allí a ciutat;
 les carretel.les,
 tant de marquès ...
 Ah, brunyir l'arma
 total per res;
 si migdiada
 fa el general,
 jugâ a les cartes
 sobre un timbal;
 de les trompetes
 fer goig al so,
 l'arma a l'espalla
 i al bec la flor.
 Quan sol, diries,
 marxa l'hostal,
 ja cada dia
 t'hi sembla igual.
 Era el meu pare
 contrabander.
 l'amor, de noia,
 saps qui em va fer?
 Loncs, el terrible
 lladre Perot,
 que era aleshores
 mig bon xicot.
 Ell si que tresca,
 ell si que viu
 per les cruïlles,
 pel bosc ombriu,
 risc i follia
 tothora a punt,
 no com feu l'enze
 del meu difunt!

(Transició. Amb menyspreu:)

MAR. Però tu Marcò
 fer planta i fer por?
 Ton seny es trastoca.
 El vostre, molt mes.
 Parleu d'espervers
 i sou una lloca.
 JOV. Benèit encantat
 creus que essent soldat
 faries carrera?
 MAR. Vós, cos boterut,
 només heu nascut
 per fer d'hostalera
 JOV. Calla! Ja en tinc prou!
 MAR. I jo ja en tinc massa!
 Lladregueta de mig sou!
 JOV. Sorge de paper d'estrassa!
 MAR. Me'n vaig, sabeu?

JOV. Fes el bot
i no tornis
MAR. Vella garça!
(Nova transició. Amb to seriós:)
JOV. Ah, tu! Prou esbatussar-se!
La feina primer que tot.
m'ha dit la bella dama
que per a trenc de dia
li cal la mula.
MAR. Deia
també que partiria
el cavaller.
JOV. Encara
no s'han parlat?
MAR. No gens
Ella sospira, muda.
Ell dóna al cel laments
de sa viola, i calla.
Un d'altre en la presència,
ni es miren, però es tomben
amb una reverència.
JOV. Tan joves! I ha tres dies
que s'han trobat aquí
i es tornen roigs, i fugen
i es tornen a enrogir.
I són una parella,
no et pensis, que faria!
TOTS DOS No tenen arrencada
els nois d'avui en dia.
(Cada un posa en ordre la feina feta; JOVITA deixa el
seu cove prop del munt de les panotxes. MARCÓ se'n porta
un sac ple i un de buit)
MAR. Demà, estrijo la mula.
JOV. Demà, treuré l'aviram.
MAR. (Anant-se'n) Noi, emportat les garrofes.
JOV. Prou panotxes, plego el ram.-

ESCENA SEGONA

JOVITA, ROSAURA

ROS. Hostalera!
JOV. Senyora!
ROS. Quin'hora cau?
JOV. Les nou
ROS. Bella nit
JOV. Déu n'hi dó.
ROS. Quina pau guaridora!
Ja només al fullam queda un poc de renou.
He sentit les campanes llunyanes
quan el sol es ponía en daurat devassall;
d'on serien aquelles campanes?
JOV. Del convent que hi ha al fons de la vall.
ROS. He sentit una esquella petita
quan eixien estels amb porucs tremolins.
I l'esquella d'on és?
JOV. De l'ermita
del turó, que s'amaga entre els pins.
ROS. El meu cor s'enamora
del perfum prenedor de la fe.
JOV. No voleu reposar, missenyora?

- ROS. Tinc el cor massa ple.
 El meu cor va dormí en la peresa
 de son deure diví
 des del temps que en la meva infantesa
 vaig mirar-me en el riu un matí.
 Però avui, -quina nit encalmada.-
 ja el meu cor no és distret ni dorment.
 Ah, sèn, oculta, secreta, l'amada
 de Jesús, en el clos d'un convent!
 Ser novicia, cantar i anar blanca
 sols per Jesús; tení un llitet petit;
 treure l'aigua del pou vora una branca
 de llimoner florit;
 amenaça el dimoni, si us arriba
 talvolta a anguniar
 amb el rosari de pinyols d'oliva
 que ha fet un ermità;
 senyar-se tres vegades
 si em recordo del món, hòrrid indret,
 i anar damunt del pit les mans creuades,
 castos els ulls, vora el sumís nasset!
- JOV. Oh missenyora, bella cosa fóra;
 una cosa molt bella, no cal dir.
 Però voleu llevar-vos a l'aurora,
 i potser que provéssiu de dormir (Fa el gest
 (Tornant:) ... I tanmateix, no us heu fixat d'anar-se'n)
 senyora
- ROS. en el bell cavaller, vostre veí?
 Com goseu dir paraules tan profanes,
 hostalera infidel?
 l'aire és santificat per les campanes,
 mon pobre cor pel pensament del cel.
 Ja no vui ser mirada
 pel desig, que és d'origen infernal;
 ja em cal viure amagada
 com font de cervos o jardí reial.
 Bona nit. Déu us doni són pregona,
 i en trencar l'alba, joia matinal.
- JOV. I a vós, senyora, un angel a l'espona
 i un angel al capsal.
 (ROSAURA entra a la seva cambra. JOVITA dóna una mirada de co-
 miat al seu voltant, abans de retirar-se, s'estira lleugera-
 ment en posat de satisfacció, i quan ja està a punt de desa-
 pareixer, la crida GOLFERIC, amb el mateix estil i precaucions
 que abans havia tingut ROSAURA)

ESCENA TERÇA

JOVITA, GOLFERIC

- JOV. (Quan està per anar-se'n, i sense veure a Golferic,
 que ja treu el cap)
 Ah, m'acuito a mon llit, que tant de temps m'espera!
- GOL. Escolteu, hostalera.
- JOV. Comandeu, missenyor.
- GOL. Em dirieu potser qui ha cantat la cançó
 del maig i sa fal.lera?
 Ha estat sols un pastor
 que passava tot moix, l'ovellada al darrera.
- GOL. I el perfum de violes, d'on ve?
- JOV. Missenyor,
 del clot del sàlzer, més enllà de l'era.

- GOL. Ah la nit, dolça nit encantada!
Que m'espera? Tremolo. Per què?
- JOV. No voldreu reposar, tal vegada?
Tinc el cor massa plè.
Ah, dinou primaveres seguides
sens haver conegut el secret
dels ocells refulgant, de les flors mal dormides,
de les branques parlant-se en murmuri discret?
(Transició)
Però cor desvetllat no te espera.
Per favor, hostalera,
és demà que la dama s'en va?
- JOV. Missenyor, tanmateix és demà
- GOL. El seu nom, me'l dirieu?
- JOV. Rosaura
- GOL. Va a una festa, va a noves, té nuvi o marit?
- JOV. Deixa el món, i li reca de plaure:
es vol fer monja: ara mateix m'ho ha dit.
- GOL. Hostalera, hostalera, impossible!
Oh, què és cas, hostalera, què és cas!
Ella sola a l'encant de sos ulls insensible?
Tancar-se, marcir-se, posar veu de nas.
Jo qui sap quines dèries tenia:
creia el món enganyós, ple d'esculls.
Però el maig, que eixa nit és tot bes i harmonia,
rient em fa caure la vena dels ulls.
No vui que ella malversi les trenes
tot complint el seu vot glacial;
Vui que canti la sang en ses venes
i que enrosi sa neu virginal.
Oh, si em sembla que em mira i em parla
quan l'afany és en mi tan pressós!
Deu-me un corser blanc per raptar-la
i un mantell prou folgat per tots dos.
I aquest nom, aquest nom que em restaura,
que el veneri i el lloi tothom;
Rosaura, Rosaura, Rosaura, Risaura,
lluna i música i mel en un nom.
- JOV. Missenyor, quines coses tan belles
se us acuden quan ella no us és al davant
- GOL. Es la nit, són els arbres i son les estrelles
que a aquell que no gosa li ensanyen un cant
- JOV. Si donessiu un tust a sa porta?
- GOL. Vos creieu, hostalera, que em pugui voler?
- JOV. Si un amb traça demana i exhorta
i es nit i s'és jove ... no perdo la fe.
- GOL. Si és així, la viola vui pendre
i, assajant-hi un aire ben tenfre
m'aniré embriagant del desig exquisit,
i, ans que l'hora de veure-la sia,
son cor faré propici amb una melodia.
Bona pau, hostalera.
- JOV. Missenyor, santa nit!

(GOLFERIC entra a sa cambra, i en surt tot seguit amb una viola a la mà. Mentrestant, JOVITA desapareix per la porta que hom suposa que mena al pis de dalt. GOLFERIC, sol en escena, mira be si hi ha ningú, i després fa un sospir, es furga en el pit i en treu un enorme rosari, i l'amaga dins el munt de panotxes. Finalment, viola en mà, trobadorescament, desapareix.)

ESCENA QUARTA

ROSAURA i la veu de GOLFERICH, en so de serenada.

(ROSAURA is lentament de la seva cambra, i comença de parlar en una mena de sonambulisme)

ROS. Es molt tard... i tampoc no dormiria
L'última nit, la vetlla del gran dia!
Que em veig l'aua ran del pòrtic sant.
I, en el gruix de la nit tot esperant
(adressant-se a la imatge:)
a Vós us pregaré, Verge Maria.

Veu de GOL.

Déu vos salve, Maria.

ROS.

Déu vos salve, amor mia.

Una veu sota els arbres. Qui serà
Plena de gràcia sou.

Veu de GOL.

D'amor és plena
l'ànima vostra i no sabeu d'amar.
Com no sentiú el vostre afany que alena?

ROS.

Es amb Vós el Senyor.

Veu de GOL.

Es tota la claror
del món, en una trena.

ROS.

I benèita sou Vós entre totes les dones.

Veu de GOL.

Ma agonia, mon goig!

ROS.

Quina música sonen
oh dimoni, que vols a mon prec un embús?
No sé on era. Si estic trastocada.
I benèit és el fruit....

Veu de GOL.

Oh adorada!

ROS.

Del vostre sant ventre, Jesús.

Veu de GOL.

Ix en finestra, la nit és breu

ROS.

Santa Maria, Mare de Déu

Veu de GOL.

Parlen estels i branques, baixet, de dos en dos.

ROS.

(una mica torbada:)

Veu de GOL.

Oh! pregueu per nosaltres pecadors
Ses roses prest escamparà l'aurora
en el llindar cendrós del firmament;
i finirà el coratge en qui t'adora.

ROS.

Ara i en la hora de la mort, Amen.

Ah, serà el cavaller temorenc? per ventura
un joglar fent camí?

Qui sigui, no sabia que jo el pogués sentir:
i qui sap, altrament, si cantà per a mí?
Mes sento galopar cavalls. La nit obscura
sé n'extremeix com jo. Fujo d'ací.

ESCENA CINQUENA

PEROT

(S'ha enfilat per la paret fins al terrat, i entra, doncs, per aquesta obertura. Es un bandit tremendament convencional, amb barba negra, cara de ferocitat exagerada, i mitja dotzena de pistoles a la cintura. Cargola els renecs amb una expressió sanguinària)

Remaleida sort, maleitsiga!
Set hores de camí per mal indret,
i penja i socarrina set pagesos
sense trobà a ningú ni un xinxonet!
Això de fer de lladre, ja ni et dóna
per espardenyes; i diria prou,
si no fos que la gent de pagesia

mai no respecta un lladre que no es mou.
Malviatge el fer de lladre!
De tres bales consentit,
menja amb una esgarrapada,
treu el fetge i però la nit!

I en sê a la pallisa
un gos se t'aquissa;
a la lluriguera
la tropa t'espera;
vora del torrent
reps del sometent;
i a ciutat hi ha un jutge
del més saberuts
que el paper ja embruta
amb els ets i uts.

I t'estafen: quatre dobles
eren plomb; vès els traidors!
i una dona segrestada
m'ha romput un òs o dos

I en sê a la pallisa, etc.
I aquest vells de la muntanya,
cor eixut, seny malfiat,
més s'estimen que els rosteixis
que donar-te un sou tarat.

I en sê a la pallisa, etc.-
(Acarant-se al terrat, i dirigint-se al seu companyó, invisible:)
Corbetó, llamp de llamps, ferma les bèsties
i posat a l'aguait (transició:) No em deixa estar
aquest reumatic a la cuixa. A veure
si podré, si no altre, dormir pla.

ESCENA SISENA
PEROT, JOVITA

JOV. He sentir galopar damunt els còdols
Qui ha arribat a aquest'hora de la nit
i ni truca tantsols?

(PEROT, en sentir-la baixar s'havia arreconat, ara li salta al
flanc, i comença per plantar-li la mà a la boca, ofegant-li quan
sevol esgarip)

JOV. Jovita, reina,
so jo; pubilla, que us aturo un crit (Treu la mà)
So el mateix, el Perot de l'Armentera,
mort de fatiga, turmentat de sed,
i tinc plenes les mans d'esgarrinxades
de pujar fins aquí per la paret.

JOV. Ai Perot, estic tota trasbalsada.

Tu aquí! I avui! No t'encalçaven pas?

PER. Ni recordà hi ha al camí de petja humana;
doim entre sos pollancres cada mas.

JOV. Te, Perot, te, refes-te. (Li allarga un porró, que
hi havia, amb altres vaixelles, damunt una
repisa)

Quina cosa!

Avui en tu pensava, justament.
Arribes d'una mena de manera
com si t'hagués cridat mon pensament.

(Amorosida:) Te'n recordes, Perot? Jo era fadrina,
però tu ja tiraves per mal cap.
Jo vaig triar la vida més tranquil·la,
tu el córrer foll. Qui ho encertà?

PER. Qui sap?
Et soc franc... un hostel és una vinya.
I si et comences de sentir xacrós,

val més de fer diners a la segura,
 bona taula, bon llit i bon redós.-
 JOV. Ai Perot, quan tens sang de bona filla
 d'un fort contrabandista anomenat,
 si et fa un dia l'ullet la primavera,
 t'ofega el sostre i el desig fermat.
 Ai Perot, córrer món, jugar-se el viure!
 PER. Ai Jovita, la llar, el son feixuc!
 JOV. Ai Perot, el trasbals, les aventures!
 PER. Ai Jovita, la calma i l'eixopluc!
 Tinc un reumàtic en aquesta cuixa
 Que em neguiteja.
 JOV. Jo un neguit al cor.
 PER. I aquest hostel, té una parròquia bona?
 JOV. I oi que has colgat algunes saques d'or?
 Sé la teva cançó; vols que la canti?
 PER. Jo sé la teva, amor; val un tresor.
 JOV. La cançó jo us cantaré
 del Perot de l'Armentera,
 d e deu bales escapat,
 de la força i la galera.
 PER. L'hostalera de Masgrau
 poc li diuen malfeinera
 cou els àpats, fanga a l'hort
 esterreja i bat a l'era.
 TOTS DOS. La virondera.
 JOVITA PEROT
 Bifi, garrell i cor de fera Bé és prou faenta l'hostalera
 les cames sega al viador. Riu i no cap en el gipó
 TOTS DOS La virondó
 JOV. Son trabuc no té mai són
 sa revenja no té espera,
 i s'estimba i no es fa mal
 si els soldats li van darrera.
 PER. Els matins se'n va a rentar
 prop la menta i la falguera;
 si la miren ulls de sol,
 la reulla la riera.
 TOTS DOS La virondera.
 JOVITA PEROT
 Bifi, garrell i cor de fera, Bé és prou faenta l'hostalera:
 les cames sega al viador. riu i no cap en el gipo.
 TOTS DOS La virondó.
 JOV. Ell segresta qui s'ho val
 i el rosteix a la foguera,
 i acabat de fer set morts
 sap fugir per la gatera.
 PER. Quan se'n torna hi ha en sos ulls
 moviment d'aigua lleugera;
 no li treu solei del cap
 tot el fum de la sopera.
 TOTS DOS La virondera.
 (I es miren eternits, s'enllacen, i s'en van pel terrat,
 on es perden llurs últimes notes:)
 JOVITA PEROT
 Bifi, garrell i cor de fera, Bé és prou faenta l'hostalera
 les cames sega al viador. riu i no cap en el gipó.
 TOTS DOS La virondó.

ESCENA SETENA

GOLFERIC, sol, i totseguit, ROSAURA

- GOL. (Entra extàtic, amb una branca florida al voltant de la viola. Deixa aquesta damunt l'indret més avinent, i besa les flors, que conservarà a la mà fins que li caldrà, en aquesta escena, de declarar el seu nom.)
Missenyora! (Trucant a la porta de Rosaura)
Ja dorm! Missenyora! (id.)
Si, ja dorm; ni mon cant ha sentit!
(Anant-se'n) Ah, Rosaura, mon cor us adora.
- ROS. (Obrint bruscament la porta)
Excuseu, el meu nom, qui us l'ha dit?
- GOL. L'he sabut per atzar. L'hostalera
comandà per a vós no sé què.
(Fixant-se en un fuet que Rosaura duu a la mà)
Oh, partiu?
- ROS. en ser l'alba. M'espera
una cel.la, redós de la fe.
- GOL. Es a l'alba també ma partida
- ROS. No he dormit: vós tampoc.
- GOL. Era un xic
mal dispost. He sortit a l'eixida.
- ROS. Heu cantat? (Ell, vergonyós, fa que sí) I us dieu?
- GOL. Golferic
- ROS. L'àngel sant que guiava a Tobies
faci el vostre viatge sortós
On aneu?
- GOL. Seguiré vostres vies
i fins que aneu amb mi, jo aniré amb vós.
- ROS. I podrieu donar-me una excusa
per aquest insistent perseguir?
- GOL. Missenyora, l'amor que m'abrusa;
només sap, qui bé estima, un camí.
- ROS. Cavaller, les paraules profanes
no m'arriben al cor. Del convent
ja m'apar de sentir les campanes,
per al meu divinal casament.
- GOL. Perque un somni d'eterna infantesa
a la tanca espinosa us atreu?
O mon dolç lliiri blanc de puresa,
hi ha misteris que vós no sabeu.
El dels ulls que s'acliquen i es donen,
el dels braços que es troben sòptats,
el dels llavis, que en d'altres es fonen,
l'encantària dels senys naufragats.
(Transició) Ah, bandera d'amor desplegada
vostre cor faci ardent i després!
- ROS. Heu amat, cavaller?
- GOL. Cap vegada:
per a vos s'ha guardat el meu bes.
- ROS. (Allunyant-se de Golferich) Oh sacrilegi!
Un bes heu dit!
Parany horrible
del Maleit!
Amor! Follia
no éssent del cel:
dolça paraula,
pòsit de fel.
I els que junyia
l'estrany encant,
si l'alba apunta
se'n van plorant.
- GOL. (Anant a l'extrem oposat de Rosaura:)
Em gelo, tremo
com fulla al vent,

per les metzines
d'un "no" punyent.
Lluny, la tendresa!
Seré soldat.
Mon eixordin
crits de combat;
vui, de mon viure
malversador,
una ferida
sota un penó.
ROS. (Acostant-se a Golferic) Pot la metzina
ser tan cruel?
GOL. Moro del vostre
desig de cel.
ROS. (anant envers Golferic) I amb la besada
voleu guarir,
o encomanar-me
l'afany a mí?
(D'ara endavant, i fins que s'acabara l'escena, cal recalcar
que quan GOLERIC desespera, ROSAURA es commou, i que quan
GOLFERIC sent alguna esperança, ROSAURA es refreda)
GOL. Perque us ho pugui
ben explicar
deu-me Rosaura,
la vostra mà.
ROS. (allunyant-se d'ell) Cor meu, retorna-t,
sigues esquiu.
Vui ésser santa;
si us cal, sofriu.
GOL. Mal, atueix-me;
vingui el trespàs.
Tu, Mort, no em negues
ton bes de glaç.
Reposaré
sota el xiprer.
Caigui bentost:
mon sol és post!
ROS. (anant envers Golferic) Potser cap dona
val tant de preu.
(tocant-li l'espatlla) Vejam, refeu-vos,
no exagereu.
GOL. Cerda viola,
rosa d'olor;
podeu tenir-me
compassió?
ROS. (allunyant-se) Cor meu, allunyat
indiferent;
amb melodies
xiula el serpent.
GOL. Hi ha sols tenebres
a mon capsal.
Veiu, mortalla,
cant funeral.
Reposaré
sota el xiprer.
Caigui bentost:
mon sol és post!
ROS. (tornant) Oh amic, el viure
(li agafa el cabell) és tan roí!
No val la pena
ni de morir.
GOL. (agenollant-se-li) Dolçor divina!
Baume sonor!
Rosaura meva,

ROS. (endolcida) Rosaura, amor.
Oh, s'agenolla!
D'amor es perd!
Agenollar-se;
quin inexpert!
GOL. (alçant-se joiós) Mon bes, temia
dins sa presó; (es senyala el
ara pren ales cor)
com de falcó

(Fins al terme de l'escena, GOLFERIC cerca de besar ROSAURA; l'encalça però, és sempre gentil; ell no fa sinó breus corregudes agils, i ells li escapa, no pas fugint, sinó més aviat desorientant-lo amb passes de dansa)

ROS. Verge Santa!
GOL. Rosaura, sou meva!
ROS. Cel, amparam!
GOL. Amor, un sol bes!
ROS. Fujo, fujo!
GOL. No val!
ROS. Treva! treva!
GOL. Ah, ja us tinc!
ROS. Golferic, no és permès!
GOL. Oh, ve gent!
ROS. (Per a si:) Quina llàstima, vès!

ESCENA VUITENA

GOLFERIC, ROSAURA, i, tornant pel terrat, JOVITA i PEROT

ROS. Reina del Cel, Perot de l'Armentera!
GOL. El bandit!
PER. No temeu, oh forastera.
No em guia cap propòsit criminal
d'esquivar la parròquia de l'hostal.
Però us comec ... D'a on? Si hi poguéss caure...
Espereu... Si, vos sou, la gran Rosaura,
la ballarina per qui el seny perdé
des del Virrei al pobre peixater.
Per vós els cavallers creuen espases,
desfeu les llars i arruineu les cases
i heu saltat a la taula de palau
mentre hi firmaven un tractat de pau.
GOL. Oh, de tots mos afanys, quina destrossa!
JOV. Tú, de què la coneixes?
PER. Una nit
vaig parar entre els pins una carrossa;
ella hi era, amb un conte remollit.
Un brau rescat ell va pagar tot d'una;
el posat a Rosaura va ser lleu;
ballar per a mon goig al clar de lluna
i dar-me una besada per adéu.
ROS. Cert, vau ésser gentil.
GOL. Oh maleida
astúcia, o artifici d'un serpent!
Em negàreu un bes que era ma vida,
vós, pèrdua i escàndol de la gent.
Un carbó encès em purifiqui el llavi.
Purgui el dejuni mon pecat funest.
Vanitas vanitatum, diu el savi.
Amor, dirieu, furor brevis est.

ESCENA NOVENA

GOLFERIC, ROSAURA, JOVITA, EROT I CORBETÓ, que arriba
desalenat.

(CORBETÓ és també un bandit pintoresc, però lamentablement espar-
rracat; està agitadíssim durant tota la escena; a les darreres
no farà sino repapar-se i ventar-se)

COR.

Perot, Perot,
corre ens importa.
Puja pel sot
gent, una escorta.
Perot, Perot,
campi qui pot.
Ja m'ho temia;
alguna espia
que ens ha traït.
La companyia
juntem, d'un crit!
Sort negra
i esquiva!
La tropa
ja arriba!
I són a trompons!
Fins duen canons!
Són colla
que espanta!
Són trenta,
quaranta!
I més pel camí
en deuen venir
Són trenta, quaranta,
fan fressa, fan planta,
vuitanta, noranta,
i ja són aquí!
Fi trista
i eixorca!
Els jutges
la força!
Primer sé estimbat
per un espadat!
Ai, Verge del Carme,
volgheu amparar-me!
Tu salva, Perot,
el nostre escamot!
Prou cares parades,
prou cames segades.
Són homes, al cim!
Són homes. Fugim!

PER. Res de fugir, minyó, que ara em vui plaure
a esgarriar la terra! Mal per mal!
Repissarem les joies de Rosaura,
i, en el combat, incendiarem l'hostal.
Banyes de Llucifer, maleitsiga
i mentrestant jo m'ablania aquí!
Crida, rellamp, tota la colla amiga:
sang a bots i barrals he d'espargir.

JOV. Ah, cremar-me l'hostal, murris, canalles!

ROS. Sort que no he dut els diamants més balles!

PER. Et faig penjar, Jovita, si no calles
d'un tomb recargolat de tos budells.

COR. (cap al terrat:) Gat-mesquer! Nas-ratat! Cara-sorgida!

PER. Au, l'arma a punt! El foc abrusador!

GOL. (Al cel:) Si he d'expiar mon tort, preneu ma vida.

JOV. (També mirant pel terrat:)

Ah, en Marcó, ja és a baix. Marcó! Marcó!

ESCENA DESENA

GOLFERIC, ROSAURA, JOVITA, PEROT, CORBETÓ i MARCÓ, que arriba amb una tranquil·litat imponent, que tot seguit es comunica a tots.

MARC. No xiscleu. No crideu a la partida.
L'alarma ha estat inútil, per ma fè.
No res de foc ni pena de la vida.
Un missatge ha arribat, i ja sé el què.
No hi ha oficials ni escorta: aquest desori
és el Senyor Arquebisbe qui el causà.
Tres canonges hi ha amb ell, un meritori
de la Curia, el porrer i un sagristà.
De la visita pastoral en llista
posà, ans que d'altres, d'aquest poble el nom,
cercant un nebot seu seminarista
que va fugir, poc endevinen com.

GOL. Heu dit un nebot seu; és cosa certa?

MAR. Cerquen com a una rata al fugisser.

GOL. (Retut:) Ah, ma ventura inútil es complerta.

(Va a retirar el seu rosari del munt de panotxes on l'havia
amagat) Amb el rosari als dits m'esperaré.

ROS. I essent un figitiu seminarista,
un tasta-canadelles d'amagat,
sense cabals, poruc i cara trista,
em parlàveu de goig, de foll esclat? (Hi riu qui-sap-lo)

PER. L'eixida, Corbetó, m'apar segura.

ROS. Vui tornà a l'alegria resplendent!

GOL. El teu riure, nefanda criatura,
em garfeix de més viu penediment.

JOV. Fieu-vos del meu seny: l'hostal en cria.

Tot ha finat com cal. La gent ve aquí
la nit hi passa, cadascú somia,
i, en acabat, repren el seu camí.

Mireu, ja trenca el dia.

Somriguem-nos a l'hora de partir.

(Durant aquestes paraules de JOVITA, els altres personatges s'han agrupat armoniosament al seu voltant, de manera que, en acabar ella, els sigui ja fàcil de començar un minuet, que ballen ROSAURA, JOVITA, GOLFERIC i PEROT, mentre MARCÓ i CORBETÓ els contemplen vora els extrems laterals, o be comenten, davant del terrat, la vinguda del dia)

GOL. En va el desig els nostres cors imanta
vers l'impossible bell que no ens escau.

PER. La matinada canta ja en l'afrau.

JOV. Fugen els somnis que la llum espanta.

ROS. Dolç engany d'una nit, adeussiau.

GOL. Adeussiau, Rosaura l'encisera.

ROS. Torní a ta vida la perduda pau

JOV. Adéu, Perot, sigues feliç al cau.

PER. Força anants i vinents, bella hostalera.

TOTS. Diguem-nos, bons amics, adeussiau.

JOV. Sense retret i sense melangia
tornem als bons afers.

Al bell palau.

ROS. Al lliure bosc.

GOL. A santetat suau.

JOV. Tornem... on érem, sense més follia.

ROS. Un giravolt només, i adeussiau.

(I amb aquests mots, ajustats amb les darreres notes del minuet
acaba la comèdia).

=====

EL GIRAVOLT DE MAIG

PERSONATGES:

Rosaura; ballarina

Jovita; hostalera

Golferic; seminarista en posat de cavaller

Perot de l'Armentera; lladre de camí ral.

Marcó; servent a l'hostal

Cervetó; lladre de la colla de Perot.

L'escena evoca una pobre sala d'hostal muntanyà, al segle XVIII. Al fons, una llar i una eixida al terrat. Portes laterals; les dues de primer terme són per a baixar al peu-pla i per a pujar al pis de dalt, on serien les cambres de Jovita i Marcó; les dues de segon terme figuren les de les cambres de Rosaura i Golferic.- Bigues.- Parets emblanquinades. Una imatge amb un fanalet davant, sempre encès.- Detalls incongruents: un munt de panotxes en un recó, etc. Es de nit: Marcó apareix sempre amb un fanal. Jovita, amb una llumenera.

La música dóna entenent de la qualitat pertorbadora de la nit de primavera en la cual es descapdella l'acció. El so llunyà d'unes campanes s'esvaeix entre joguineig de fulles i d'aigües. Va caient, sols aparentment aquietadora, la fosca, indicada pel plany d'un ocell nocturn. Poc a poc s'acosta, poc a poc desapareix, la cançó d'un pastor que passa amb el remat:

Mes de maig,
mes de maig,
bella és la rosa i verd el faig;
no se sap què tot-hom espera;
el mes de maig és tot fal·lera,
i del desig us sobta un raig.

Mes de maig,
mes de maig,
no sé si resto o si me'n vaig
cap a la joia volandera;
el mes de maig es tot fal·lera;
ai, del desig, on és el raig?
!Mes de maig,
mes de maig!

S'allarga el ròssec melangiós de la cançó, i després ve una mena de silenci vívid, os es reorganitzen els afanys misteriosos de la naturalesa.--

ESCENA PRIMERA

JOVITA, a l'un costat de l'escena, desgranant panotxes; MARCÓ, a l'altre, trinxant garrofes, entre dos sacs.

JOV.	Una lluna clara.
MARC.	Un airet ben fresc.
	Bah, trinxem garrofes
JOV.	Esgranem moresc.
	Si be es considera,
	és bo se hostalera
	d'un hostal cabdal.
MARC.	Hi ha qui menys prospera,
	i és bella carrera
	ser mosso d'hostal.
JOV.	Dormen senyories.
MARC.	Beuen carreters.
JOV.	Hi ha les grans taulades.
MARC.	I el dring de diners.
	Hi ha els pessics en l'ombra
JOV.	Lels vins l'escorrim
TOTS DOS	Tot passant, les bosses
	no miren mai prim.
JOV.	Quina lluna clara.
MARC.	Quin airet tan fresc.
	Bah, trinxem garrofes.
JOV.	Esgranem moresc
MAR.	Ah! (un badall)
JOV.	Vas ensunyant-te?
	Ai! (un sospir)
MAR.	Per que us queixeu?
	Ah! (un altre badall)
JOV.	Veig que badalles.
	Ai! (un altre sospir)
MAR.	Vós sospireu.
	Jo no badallo
	de'són, talment.
	Tinc una mena
	d'endropiment.

L'hostal em migra.
 Res, ja se sap;
 la primavera
 fa rodâ el cap.
 Oh, són les flaires
 i el cel polit
 i la dolcesa
 d'aquesta nit.
 Penso: Series
 un bon soldat.
 A, veure noies
 d'allí a ciutat;
 les carretel.les,
 tant de marquès ...
 Ah, brunyir l'arma
 total per res;
 si migdiada
 fa el general,
 jugâ a les cartes
 sobre un timbal;
 de les trompetes
 fer goig al so,
 l'arma a l'espallla
 i al bec la flor.
 Quan sol, diries,
 marxa l'hostal,
 ja cada dia
 t'hi sembla igual.
 Era el meu pare
 contrabander.
 l'amor, de noia,
 saps qui em va fer?
 Doncs, el terrible
 lladre Perot,
 que era aleshores
 mig bon xicot.
 Ell si que tresca,
 ell si que viu
 per les cruïlles,
 pel bosc ombriu,
 risc i follia
 tothora a punt,
 no com feu l'enze
 del meu difunt!

(Transició. Amb menyspreu.)

Però tu Marcò
 fer planta i fer por?
 Ton seny es trastoca.
 El vostre, molt mes.
 Parleu d'espervers
 i sou una lloca.
 Benèit encantat
 creus que essent soldat
 faries carrera?
 Vós, cos boterut,
 només heu nascut
 per fer d'hostalera
 Calla! Ja en tinc prou!
 I jo ja en tinc massa!
 Lladregueta de mig sou!
 Sorge de paper d'estrassa!
 Me'n vaig, sabeu?

JOV. Fes el bot
i no tornis
MAR. Vella garça!
(Nova transició. Amb to seriós:)
JOV. Ah, tu! Prou esbatussar-se!
La feina primer que tot.
m'ha dit la bella dama
que per a trenc de dia
li cal la mula.
MAR. Deia
també que partiria
el cavaller.
JOV. Encara
no s'han parlat?
MAR. No gens
Ella sospira, muda.
Ell dóna al cel laments
de sa viola, i calla.
Un d'altre en la presència,
ni es miren, però es tomben
amb una reverència.
JOV. Tan joves! I ha tres dies
que s'han trobat aquí
i es tornen roigs, i fugen
i es tornen a enrogir.
I són una parella,
no et pensis, que faria!
TOTS DOS No tenen arrencada
els nois d'avui en dia.
(Cada un posa en ordre la feina feta; JOVITA deixa el
seu cove prop del munt de les panotxes. MARCÓ se'n porta
un sac ple i un de buit)
MAR. Demà, estrijolo la mula.
JOV. Demà, treuré l'aviram.
MAR. (Anant-se'n) Noi, emportat les garrofes.
JOV. Prou panotxes, plego el ram.-

ESCENA SEGONA

JOVITA, ROSAURA

ROS. Hostalera!
JOV. Senyora!
ROS. Quin'hora cau?
JOV. Les nou
ROS. Bella nit
JOV. Déu n'hi dó.
ROS. Quina pau guaridora!
Ja només al fullam queda un poc de renou.
He sentit les campanes llunyanes
quan el sol es ponia en daurat devassall;
d'on serien aquelles campanes?
JOV. Del convent que hi ha al fons de la vall.
ROS. He sentit una esquella petita
quan eixien estels amb porucs tremolins.
I l'esquella d'on és?
JOV. De l'ermita
del turó, que s'amaga entre els pins.
ROS. El meu cor s'enamora
del perfum prenedor de la fe.
JOV. No voleu reposar, missenyora?

ROS. Tinc el cor massa ple.
 El meu cor va dormí en la peresa
 de son deure diví
 des del temps que en la meva infantesa
 vaig mirar-me en el riu un matí.
 Però avui, -quina nit encalmada.-
 ja el meu cor no és distret ni dorment.
 Ah, sên, oculta, secreta, l'amada
 de Jesús, en el clos d'un convent!
 Ser novícia, cantar i anar blanca
 sols per Jesús; tení un lletet petit;
 treure l'aigua del pou vora una branca
 de llimoner florit;
 amenaçà el dimoni, si us arriba
 talvolta a anguniar
 amb el rosari de pinyols d'oliva
 que ha fet un ermità;
 senyar-se tres vegades
 si em recordo del món, hòrrid indret,
 i anar damunt del pit les mans creuades,
 castos els ulls, vora el sumís nasset!

JOV. Oh missenyora, bella cosa fóra;
 una cosa molt bella, no cal dir.
 Però voleu llevar-vos a l'aurora,
 i potser que provéssiu de dormir (Fa el gest

(Tornant:) ... I tanmateix, no us heu fixat d'anar-se'n)
 senyora

ROS. en el bell cavaller, vostre veí?
 Com goseu dir paraules tan profanes,
 hostalera infidel?
 l'aire és santificat per les campanes,
 mon pobre cor pel pensament del cel.
 Ja no vui ser mirada
 pel desig, que és d'origen infernal;
 ja em cal viure amagada
 com font de cervos o jardí reial.
 Bona nit. Déu us doni són pregona,
 i en trencar l'alba, joia matinal.

JOV. I a vós, senyora, un angel a l'espona
 i un angel al capsal.

(ROSAURA entra a la seva cambra. JOVITA dóna una mirada de comiat al seu voltant, abans de retirar-se, s'estira lleugera-ment en posat de satisfacció, i quan ja està a punt de desaparèixer, la crida GOLFERIC, amb el mateix estil i precaucions que abans havia tingut ROSAURA)

ESCENA TERÇA

JOVITA, GOLFERIC

JOV. (Quan està per anar-se'n, i sense veure a Golferic,
 que ja treu el cap)
 Ah, m'acuito a mon llet, que tant de temps m'espera!

GOL. Escolteu, hostalera.

JOV. Comandeu, missenyor.

GOL. Em dirieu potser qui ha cantat la cançó
 del maig i sa fal.lera?
 Ha estat sols un pastor
 que passava tot moix, l'ovellada al darrera.

GOL. I el perfum de violes, d'on ve?

JOV. Missenyor,
 del clot del sàlzer, més enllà de l'era.

- GOL. Ah la nit, dolça nit encantada!
Que m'espera? Tremolo. Per què?
- JOV. No voldreu reposar, tal vegada?
Tinc el cor massa plè.
Ah, dinou primaveres seguides
sens haver conegut el secret
dels ocells refilant, de les flors mal dormides,
de les branques parlant-se en mormuri discret?
(Transició)
Però cor desvetllat no te espera.
Per favor, hostalera,
és demà que la dama s'en va?
- JOV. Missenyor, tanmateix és demà
- GOL. El seu nom, me'l dirieu?
- JOV. Rosaura
- GOL. Va a una festa, va a noves, té nuvi o marit?
- JOV. Deixa el món, i li reca de plaure;
es vol fer monja: ara mateix m'ho ha dit.
- GOL. Hostalera, hostalera, impossible!
Oh, què és cas, hostalera, què és cas!
Ella sola a l'encant de sos ulls insensible?
Tancar-se, marcir-se, posar veu de nas.
Jo qui sap quines dèries tenia:
creia el món enganyós, ple d'esculls.
Però el maig, que eixa nit és tot bes i harmonia,
rient em fa caure la vena dels ulls.
No vui que ella malversi les trenes
tot complint el seu vot glacial;
Vui que canti la sang en ses venes
i que enrosi sa neu virginal.
Oh, si em sembla que em mira i em parla
quan l'afany és en mi tan pressós!
Deu-me un corser blanc per raptar-la
i un mantell prou folgat per tots dos.
I aquest nom, aquest nom que em restaura,
que el veneri i el lloi tothom;
Rosaura, Rosaura, Rosaura, Risaura,
lluna i música i mel en un nom.
- JOV. Missenyor, quines coses tan belles
se us acuden quan ella no us és al davant
- GOL. Es la nit, són els arbres i son les estrelles
que a aquell que no gosa li ensanyen un cant
- JOV. Si donessiu un tust a sa porta?
- GOL. Vos creieu, hostalera, que em pugui voler?
- JOV. Si un amb traça demana i exhorta
i es nit i s'és jove ... no perdo la fe.
- GOL. Si és així, la viola vui pendre
i, assajant-hi un aire ben tenfre
m'aniré embriagant del desig exquisit,
i, ans que l'hora de veure-la sia,
son cor faré propici amb una melodia.
Bona pau, hostalera.
- JOV. Missenyor, santa nit!

(GOLFERIC entra a sa cambra, i en surt tot seguit amb una viola a la mà. Mentrestant, JOVITA desapareix per la porta que hom suposa que mena al pis de dalt. GOLFERIC, sol en escena, mira be si hi ha ningú, i després fa un sospir, es furga en el pit i en treu un enorme rosari, i l'amaga dins el munt de panotxes. Finalment, viola en mà, trobadorescament, desapareix.)

ESCENA QUARTA

ROSAURA i la veu de GOLFERICH, en so de serenada.

(ROSAURA is lentament de la seva cambra, i comença de parlar en una mena de sonambulisme)

ROS. Es molt tard... i tampoc no dormiria
L'última nit, la vetlla del gran dia!
Que em veig l'aua ran del portic sant.
I, en el gruix de la nit tot esperant
(adressant-se a la imatge:)
a Vós us pregaré, Verge Maria.
Déu vos salve, Maria.
Veu de GOL. Déu vos salve, amor mia.
ROS. Una veu sota els arbres. Qui serà
Plena de gràcia sou.
Veu de GOL. D'amor és plena
l'ànima vostra i no sabeu d'amar.
Com no sentiú el vostre afany que alena?
ROS. Es amb Vós el Senyor.
Veu de GOL. Es tota la claror
del món, en una trena.
ROS. I benèita sou Vós entre totes les dones.
Veu de GOL. Ma agonia, mon goig!
ROS. Quina música sones
oh dimoni, que vols a mon prec un embús?
No sé on era. Si estic trastocada.
I benèit és el fruit....
Veu de GOL. Oh adorada!
ROS. Del vostre sant ventre, Jesús.
Veu de GOL. Ix en finestra, la nit és breu
ROS. Santa Maria, Mare de Déu
Veu de GOL. Parlen estels i branques, baixet, de dos en dos.
ROS. (una mica torbada:)
Oh! pregueu per nosaltres pecadors
Veu de GOL. Ses roses prest escamparà l'aurora
en el llinard cendrós del firmament;
i finirà el coratge en qui t'adora.
ROS. Ara i en la hora de la mort, Amen.
Ah, serà el cavaller temorenc? per ventura
un joglar fent camí?
Qui sigui, no sabia que jo el pogués sentir:
i qui sap, altrament, si cantà per a mí?
Mes sento galopar cavalls. La nit obscura
sé n'extremeix com jo. Fujo d'ací.

ESCENA CINQUENA

PEROT

(S'ha enfilat per la paret fins al terrat, i entra, doncs, per aquesta obertura. És un bandit tremendament convencional, amb barba negra, cara de ferocitat exagerada, i mitja dotzena de pistoles a la cintura. Cargola els renecs amb una expressió sanguinària)

Remaleida sort, maleitsiga!
Set hores de camí per mal indret,
i penja i socarrina set pagesos
sense trobà a ningú ni un xinxonet!
Això de fer de lladre, ja ni et dóna
per espardenyes; i diria prou,
si no fos que la gent de pagesia

mai no respecta un lladre que no es mou.
 Malviatge el fer de lladre!
 De tres bales consentit,
 menja amb una esgarrapada,
 treu el fetge i però la nit!

I en sê a la pallisa
 un gos se t'aquissa;
 a la lluriguera
 la tropa t'espera;
 vora del torrent
 reps del sometent;
 i a ciutat hi ha un jutge
 del més saberuts
 que el paper ja embruta
 amb els ets i uts.

I t'estafen: quatre dobles
 eren plomb; vés els traidors!
 i una dóna segrestada
 m'ha romput un òs o dos

I en sê a la pallisa, etc.
 I aquest vells de la muntanya,
 cor eixut, seny malfiat,
 més s'estimen que els rosteixis
 que donar-te un sou tarat.

I en sê a la pallisa, etc.-

(Acarant-se al terrat, i dirigint-se al seu companyó, invisible:)
 Corbetó, llamp de llamps, ferma les bèsties
 i posat a l'aguait (transició:) No em deixa estar
 aquest reumatic a la cuixa. A veure
 si podré, si no altre, dormir pla.

ESCENA SISENA

PEROT, JOVITA

JOV. He sentir galopar damunt els còdols
 Qui ha arribat a aquest'hora de la nit
 i ni truca tantsols?

(PEROT, en sentir-la baixar s'havia arreconat, ara li salta al
 flanc, i comença per plantar-li la mà a la boca, ofegant-li quan
 se vol esgarip)

JOV. Jovita, reina,
 so jo, pubilla, que us aturo un crit (Treu la mà)
 So el mateix, el Perot de l'Armentera,
 mort de fatiga, turmentat de sed,
 i tinc plenes les mans d'esgarrinxades
 de pujar fins aquí per la paret.

JOV. Ai Perot, estic tota trasbalsada.
 Tu aquí! I avui! No t'encalçaven pas?

PER. Ni record hi ha al camí de petja humana;
 dorm entre sos pollancres cada mas.

JOV. Te, Perot, te, refes-te. (Li allarga un porró, que
 hi havia, amb altres vaixells, damunt una
 repisa)

Quina cosa!

Avui en tu pensava, justament.
 Arribes d'una mena de manera
 com si t'hagués cridat mon pensament.

(Amorosida:) Te'n recordes, Perot? Jo era fadrina,
 però tu ja tiraves per mal cap.
 Jo vaig triar la vida més tranquil·la,
 tu el córrer foll. Qui ho encertà?

PER. Qui sap?

Et soc franc... un hostel és una vinya.
 I si et comences de sentir xacrós,

val més de fer diners a la segura,
bona taula, bon llit i bon redós.-
JOV. Ai Perot, quan tens sang de bona filla
d'un fort contrabandista anomenat,
si et fa un dia l'ullet la primavera,
t'ofega el sostre i el desig fermat.
Ai Perot, córrer món, jugar-se el viure!
PER. Ai Jovita, la llar, el son feixuc!
JOV. Ai Perot, el trasbals, les aventures!
PER. Ai Jovita, la calma i l'eixopluc!
Tinc un reumàtic en aquesta cuixa
Que em neguiteja.
JOV. Jo un neguit al cor.
PER. I aquest hostal, té una parròquia bona?
JOV. I oi que has colgat algunes saques d'or?
Sé la teva cançó; vols que la canti?
PER. Jo sé la teva, amor; val un tresor.
JOV. La cançó jo us cantaré
del Perot de l'Armentera,
de deu bales escapat,
de la força i la galera.
PER. L'hostalera de Masgrau
poc li diuen malfeinera
cou els àpats, fanga a l'hort
esterreja i bat a l'era.
TOTS DOS. La virondera.
JOVITA PEROT
Bifi, garrell i cor de fera Bé és prou faenta l'hostalera
les cames sega al viador. Riu i no cap en el gipó
TOTS DOS La virondó
JOV. Son trabuc no té mai són
sa revenja no té espera,
i s'estimba i no es fa mal
si els soldats li van darrera.
PER. Els matins se'n va a rentar
prop la menta i la falguera;
si la miren ulls de sol,
la reulla la riera.
TOTS DOS La virondera.
JOVITA PEROT
Bifi, garrell i cor de fera, Bé és prou faenta l'hostalera:
les cames sega al viador. riu i no cap en el gipo.
TOTS DOS La virondó.
JOV. Ell segresta qui s'ho val
i el rosteix a la foguera,
i acabat de fer set morts
sap fugir per la gatera.
PER. Quan se'n torna hi ha en sos ulls
moviment d'aigua lleugera;
no li treu solei del cap
tot el fum de la sopera.
TOTS DOS La virondera.
(I es miren eternits, s'enllacen, i s'en van pel terrat,
on es perden llurs últimes notes:)
JOVITA PEROT
Bifi, garrell i cor de fera, Bé és prou faenta l'hostalera
les cames sega al viador. riu i no cap en el gipó.
TOTS DOS La virondó.

ESCENA SETENA

GOLFERIC, sol, i totseguit, ROSAURA

- GOL. (Entra extàtic, amb una branca florida al voltant de la viola. Deixa aquesta damunt l'indret més avinent, i besa les flors, que conservarà a la mà fins que li caldrà, en aquesta escena, de declarar el seu nom.)
Missenyora! (Trucant a la porta de Rosaura)
Ja dorm! Missenyora! (id.)
Si, ja dorm; ni mon cant ha sentit!
(Anant-se'n) Ah, Rosaura, mon cor us adora.
ROS. (Obrint bruscament la porta)
Excuseu, el meu nom, qui us l'ha dit?
GOL. L'he sabut per atzar. L'hostalera
comandà per a vós no sé què.
(Fixant-se en un fuet que Rosaura duu a la mà)
Oh, partiu?
ROS. en ser l'alba. M'espera
una cel.la, redós de la fe.
GOL. Es a l'alba també ma partida
ROS. No he dormit: vós tampoc.
GOL. Era un xic
mal dispost. He sortit a l'eixida.
ROS. Heu cantat? (Ell, vergonyós, fa que sí) I us dieu?
GOL. Golferic
ROS. L'àngel sant que guiava a Tobies
faci el vostre viatge sortós
On aneu?
GOL. Seguiré vostres vies
i fins que aneu amb mi, jo aniré amb vós.
ROS. I podrieu donar-me una excusa
per aquest insistent perseguir?
GOL. Missenyora, l'amor que m'abrusa;
només sap, qui bé estima, un camí.
ROS. Cavaller, les paraules profanes
no m'arriben al cor. Del convent
ja m'apar de sentir les campanes,
per al meu divinal casament.
GOL. Perque un somni d'eterna infantesa
a la tanca espinosa us atreu?
O mon dolç lliri blanc de puresa,
hi ha misteris que vós no sabeu.
El dels ulls que s'acluquen i es donen,
el dels braços que es troben sòptats,
el dels llavis, que en d'altres es fonen,
l'encantària dels senys naufragats.
(Transició) Ah, bandera d'amor desplegada
vostre cor faci ardent i després!
Heu amat, cavaller?
ROS.
GOL. Cap vegada:
per a vos s'ha guardat el meu bes.
ROS. (Allunyant-se de Golferich) Oh sacrilegi!
Un bes heu dit!
Parany horrible
del Maleït!
Amor! Follia
no éssent del cel:
dolça paraula,
pòsit de fel.
I els que junyia
l'estrany encant,
si l'alba apunta
se'n van plorant.
GOL. (Anant a l'extrem oposat de Rosaura:)
Em gelo, tremo
com fulla al vent,

per les metzines
d'un "no" punyent.
Lluny, la tendresa!
Seré soldat.
Mon eixordin
crits de combat;
vui, de mon viure
malversador,
una ferida
sota un penó.
ROS. (Acostant-se a Golferic) Pot la metzina
ser tan cruel?
GOL. Moro del vostre
desig de cel.
ROS. (anant envers Golferic) I amb la besada
voleu guarir,
o encomanar-me
l'afany a mí?
(D'ara endavant, i fins que s'acabara l'escena, cal recalcar
que quan GOLERIC desespera, ROSAURA es commou, i que quan
GOLFERIC sent alguna esperança, ROSAURA es refreda)
GOL. Perque us ho pugui
ben explicar
deu-me Rosaura,
la vostra mà.
ROS. (allunyant-se d'ell) Cor meu, retorna-t,
sigues esquiu.
Vui ésser santa;
si us cal, sofriu.
GOL. Mal, atueix-me;
vingui el trespàs.
Tu, Mort, no em negues
ton bes de glaç.
heposaré
sota el xiprer.
Caigui bentost:
mon sol és post!
ROS. (anant envers Golferic) Potser cap dona
val tant de preu.
(tocant-li l'espatlla) Vejam, refeu-vos,
no exagereu.
GOL. Cerda viola,
rosa d'olor;
podeu tenir-me
compassió?
ROS. (allunyant-se) Cor meu, allunyat
indiferent;
amb melodies
xiula el serpent.
GOL. Hi ha sols tenebres
a mon capsal.
Veuu, mortalla,
cant funeral.
Reposaré
sota el xiprer.
Caigui bentost:
mon sol és post!
ROS. (tornant) Oh amic, el viure
(li agafa el cabell) és tan roí!
No val la pena
ni de morir.
GOL. (agenollant-se-li) Dolçor divina!
Baume sonor!
Rosaura meva,

ROS. (endolcida) Rosaura, amor.
 Oh, s'agenolla!
 D'amor es perd!
 Agenollar-se;
 GOL. (alçant-se joiós) quin inexpert!
 Mon bes, temia
 dins sa presó; (es senyala el
 ara pren ales cor)
 com de falcó
 (Fins al terme de l'escena, GOLFERIC cerca de besar
 ROSAURA; l'encalça però, és sempre gentil; ell no fa
 sinó breus corregudes àgils, i ells li escapa, no pas
 fugint, sinó més aviat desorientant-lo amb passes de
 dansa)
 ROS. Verge Santa!
 GOL. Rosaura, sou meva!
 ROS. Cel, amparam!
 GOL. Amor, un sol bes!
 ROS. Fujo, fujo!
 GOL. No val!
 ROS. Treva! treva!
 GOL. Ah, ja us tinc!
 ROS. Golferic, no és permès!
 GOL. Oh, ve gent!
 ROS. (Per a si:) Quina llàstima, vès!

ESCENA VUITENA

GOLFERIC, ROSAURA, i, tornant pel terrat, JOVITA i PEROT

ROS. Reina del Cel, Perot de l'Armentera!
 GOL. El bandit!
 PER. No temeu, oh forastera.
 No em guia cap propòsit criminal
 d'esquivar la parròquia de l'hostal.
 Però us comec ... D'a on? Si hi poguéis caure...
 Espereu... Si, vos sou, la gran Rosaura,
 la ballarina per qui el seny perdé
 des del Virrei al pobre peixater.
 Per vós els cavallers creuen espases,
 desfeu les llars i arruineu les cases
 i heu saltat a la taula de palau
 mentre hi firmaven un tractat de pau.
 GOL. Oh, de tots mos afanys, quina destrossa!
 JOV. Tú, de què la coneixes?
 PER. Una nit
 vaig parar entre els pins una carrossa;
 ella hi era, amb un comte remollit.
 Un brau rescat ell va pagar tot d'una;
 el posat a Rosaura va ser lleu;
 ballar per a mon goig al clar de lluna
 i dar-me una besada per adéu.
 ROS. Cert, vau ésser gentil.
 GOL. Oh maleida
 astúcia, o artifici d'un serpent!
 Em negàreu un bes, que era ma vida,
 vós, pèrdua i escàndol de la gent.
 Un carbó encès em purifiqui el llavi.
 Purgui el dejuni mon pecat funest.
 Vanitas vanitatum, diu el savi.
 Amor, dirieu, furor brevis est.

ESCENA NOVENA

GOLFERIC, ROSAURA, JOVITA, EROT I CORBETÓ, que arriba desalenat.

(CORBETÓ és també un bandit pintoresc, però lamentablement esparacat; està agitadíssim durant tota la escena; a les darreres no fara sino repapar-se i ventar-se)

COR.

Perot, Perot,
corre ens importa.
Puja pel sot
gent, una escorta.
Perot, Perot,
campi qui pot.
Ja m'ho temia;
alguna espia
que ens ha traït.
La companyia
juntem, d'un crit!
Sort negra
i esquiva!
La tropa
ja arriba!
I són a trompons!
Fins duen canons!
Són colla
que espanta!
Són trenta,
quaranta!
I més pel camí
en deuen venir
Són trenta, quaranta,
fan fressa, fan planta,
vuitanta, noranta,
i ja són aquí!
Fi trista
i eixorca!
Els jutges
la forca!
Primer sé estimbat
per un espadat!
Ai, Verge del Carme,
volgheu amparar-me!
Tu salva, Perot,
el nostre escamot!
Prou cares parades,
prou cames segades.
Són homes, al cim!
Són homes. Fugim!

PER. Res de fugir, minyó, que ara em vui plaure
a esgarriar la terra! Mal per mal!
Repissarem les joies de Rosaura,
i, en el combat, incendiarem l'hostal.
Banyes de Llucifer, maleitsiga
i mentrestant jo m'ablania aquí!
Crida, rellamp, tota la colla amiga:
sang a bots i barrals he d'espargir.

JOV. Ah, cremar-me l'hostal, murris, canalles!

ROS. Sort que no he dut els diamants més balles!

PER. Et faig penjar, Jovita, si no calles
d'un tomb recargolat de tos budells.

COR. (cap al terrat:) Gat-mesquer! Nas-ratat! Cara-sorgida!

PER. Au, l'arma a punt! El foc abrusador!

GOL. (Al cel:) Si he d'expiar mon tort, preneu ma vida.

JOV. (També mirant pel terrat:)

Ah, en Marcó, ja és a baix. Marcó! Marcó!

ESCENA DESENA

GOLFERIC, ROSAURA, JOVITA, PEROT, CORBETÓ i MARCÓ, que arriba amb una tranquil·litat imponent, que tot seguit es comunica a tots.

MARC. No xisclau. No crideu a la partida.
L'alarma ha estat inútil, per ma fè.
No res de foc ni pena de la vida.
Un missatge ha arribat, i ja sé el què.
No hi ha oficials ni escorta: aquest desori
és el Senyor Arquebisbe qui el causà.
Tres canonges hi ha amb ell, un meritori
de la Curia, el porrer i un sagristà.
De la visita pastoral en llista
posà, ans que d'altres, d'aquest poble el nom,
cercant un nebot seu seminarista
que va fugir, poc endevinen com.

GOL. Heu dit un nebot seu; és cosa certa?

MAR. Cerquen com a una rata al fugisser.

GOL. (Retut:) Ah, ma ventura inútil es completa.
(Va a retirar el seu rosari del munt de panotxes on l'havia
amagat) Amb el rosari als dits m'esperaré.

ROS. I essent un figitiu seminarista,
un tasta-canadelles d'amagat,
sense cabals, poruc i cara trista,
em parlàveu de goig, de foll esclat? (Hi riu qui-sap-lo)

PER. L'eixida, Corbetó, m'apar segura.

ROS. Vui tornà a l'alegria resplendent!

GOL. El teu riure, nefanda criatura,
em garfeix de més viu penediment.

JOV. Fieu-vos del meu seny: l'hostal en cria.
Tot ha finat com cal. La gent ve aquí
la nit hi passa, cadascú somia,
i, en acabat, repren el seu camí.

Mireu, ja trenca el dia.

Somriguem-nos a l'hora de partir.

(Durant aquestes paraules de JOVITA, els altres personatges s'han agrupat armoniosament al seu voltant, de manera que, en acabar ella, els sigui ja fàcil de començar un minuet, que ballen ROSAURA, JOVITA, GOLFERIC i PEROT, mentre MARCÓ i CORBETÓ els contemplen vora els extrems laterals, o be comenten, davant del terrat, la vinguda del dia)

GOL. En va el desigels nostres cors imanta
vers l'impossible bell que no ens escau.

PER. La matinada canta ja en l'afrau.

JOV. Fugen els somnis que la llum espanta.

ROS. Dolç engany d'una nit, adeussiau.

GOL. Adeussiau, Rosaura l'encisera.

ROS. Torni a ta vida la perduda pau

JOV. Adéu, Perot, sigues feliç al cau.

PER. Força anants i vinents, bella hostalera.

TOTS. Diguem-nos, bons amics, adeussiau.

JOV. Sense retret i sense melangia
tornem als bons afers.

Al bell palau.

ROS. Al lliure bosc.

GOL. A santetat suau.

JOV. Tornem... on érem, sense més follia.

ROS. Un giravolt només, i adeussiau.

(I amb aquests mots, ajustats amb les darreres notes del minuet
acaba la comèdia).

EL GIRAVOLT DE MAIG

PERSONATGES:

Rosaura; ballarina

Jovita; hostalera

Golferic; seminarista en posat de cavaller

Perot de l'Armentera; lladre de camí ral.

Marcó; servent a l'hostal

Cervetó; lladre de la colla de Perot.

L'escena evoca una pobre sala d'hostal muntanyà, al segle XVIII. Al fons, una llar i una eixida al terrat. Portes laterals; les dues de primer terme són per a baixar al peu-pla i per a pujar al pis de dalt, on serien les cambres de Jovita i Marcó; les dues de segon terme figuren les de les cambres de Rosaura i Golferic.- Bigues.- Parets emblanquinades. Una imatge amb un fanalet davant, sempre encès.- Detalls incongruents: un munt de panotxes en un recó, etc. Es de nit: Marcó apareix sempre amb un fanal. Jovita, amb una llumenera.

La música dóna entenent de la qualitat pertorbadora de la nit de primavera en la cual es descapdella l'acció. El so llunyà d'unes campanes s'esvaeix entre joguineig de fulles i d'aigües. Va caient, sols aparentment aquietadora, la fosca, indicada pel plany d'un ocell nocturn. Poc a poc s'acosta, poc a poc desapareix, la cançó d'un pastor que passa amb el remat:

Mes de maig,
mes de maig,
bella és la rosa i verd el faig;
no se sap què tot-hom espera;
el mes de maig és tot fal.lera,
i del desig us sobta un raig.

Mes de maig,
mes de maig,
no sé si resto o si me'n vaig
cap a la joia volandera;
el mes de maig es tot fal.lera;
ai, del desig, on és el raig?
!Mes de maig,
mes de maig!

S'allarga el ròssec melangiós de la cançó, i després ve una mena de silenci vívid, os es reorganitzen els afanys misteriosos de la naturalesa.--

ESCENA PRIMERA

JOVITA, a l'un costat de l'escena, desgranant panotxes; MARCÓ, a l'altre, trinxant garrofes, entre dos sacs.

JOV.	Una lluna clara.
MARC.	Un airet ben fresc.
	Bah, trinxem garrofes
JOV.	Esgranem moresc.
	Si be es considera,
	és bo se hostalera
	d'un hostel cabdal.
MARC.	Hi ha qui menys prospera,
	i és bella carrera
	ser mosso d'hostal.
JOV.	Dormen senyories.
MARC.	Beuen carreters.
JOV.	Hi ha les grans taulades.
MARC.	I el dring de diners.
	Hi ha els pessics en l'ombra
JOV.	l'els vins l'escorrim
TOTS DOS	Tot passant, les bosses
	no miren mai prim.
JOV.	Quina lluna clara.
MARC.	Quin airet tan fresc.
	Bah, trinxem garrofes.
JOV.	Esgranem moresc
MAR.	Ah! (un badall)
JOV.	Vas ensunyant-te?
	Ai! (un sospir)
MAR.	Per que us queixeu?
	Ah! (un altre badall)
JOV.	Veig que badalles.
	Ai! (un altre sospir)
MAR.	Vós sospireu.
	Jo no badallo
	de són, talment.
	Tinc una mena
	d'endropiment.

L'hostal em migra.
 Res, ja se sap;
 la primavera
 fa rodâ el cap.
 Oh, són les flaires
 i el cel polit
 i la dolcesa
 d'aquesta nit.
 Penso: Series
 un bon soldat.
 A, veure noies
 d'allí a ciutat;
 les carretel.les,
 tant de marquès ...
 Ah, brunyir l'arma
 total per res;
 si migdiada
 fa el general,
 jugâ a les cartes
 sobre un timbal;
 de les trompetes
 fer goig al so,
 l'arma a l'espalla
 i al bec la flor.
 Quan sol, diries,
 marxa l'hostal,
 ja cada dia
 t'hi sembla igual.
 Era el meu pare
 contrabander.
 L'amor, de noia,
 saps qui em va fer?
 Doncs, el terrible
 lladre Perot,
 que era aleshores
 mig bon xicot.
 Ell si que tresca,
 ell si que viu
 per les cruïlles,
 pel bosc ombriu,
 risc i follia
 tothora a punt,
 no com feu l'enze
 del meu difunt!

(Transició. Amb menyspreu:)

MAR. Però tu Marcò
 fer planta i fer por?
 Ton seny es trastoca.
 El vostre, molt mes.
 Parleu d'espervers
 i sou una lloca.
 JOV. Benèit encantat
 creus que essent soldat
 faries carrera?
 MAR. Vós, cos boterut,
 només heu nascut
 per fer d'hostalera
 JOV. Calla! Ja en tinc prou!
 MAR. I jo ja en tinc massa!
 Lladregueta de mig sou!
 JOV. Sorge de paper d'estrassa!
 MAR. Me'n vaig, sabeu?

JOV. Fes el bot
i no tornis
MAR. Vella garça!
(Nova transició. Amb to seriós:)
JOV. Ah, tu! Prou esbatussar-se!
La feina primer que tot.
m'ha dit la bella dama
que per a trenc de dia
li cal la mula.
MAR. Deia
també que partiria
el cavaller.
JOV. Encara
no s'han parlat?
MAR. No gens
Ella sospira, muda.
Ell dóna al cel laments
de sa viola, i calla.
Un d'altre en la presència,
ni es miren, però es tomben
amb una reverència.
JOV. Tan joves! I ha tres dies
que s'han trobat aquí
i es tornen roigs, i fugen
i es tornen a enrogir.
I són una parella,
no et pensis, que faria!
TOTS DOS No tenen arrencada
els nois d'avui en dia.
(Cada un posa en ordre la feina feta; JOVITA deixa el
seu cove prop del munt de les panotxes. MARCÓ se'n porta
un sac ple i un de buit)
MAR. Demà, estrijolo la mula.
JOV. Demà, treuré l'aviram.
MAR. (Anant-se'n) Noi, emportat les garrofes.
JOV. Prou panotxes, plego el ram.-

ESCENA SEGONA

JOVITA, ROSAURA

ROS. Hostalera!
JOV. Senyora!
ROS. Quin'hora cau?
JOV. Les nou
ROS. Bella nit
JOV. Déu n'hi dó.
ROS. Quina pau guaridora!
Ja només al fullam queda un poc de renou.
He sentit les campanes llunyanes
quan el sol es ponía en daurat devassall;
d'on serien aquelles campanes?
JOV. Del convent que hi ha al fons de la vall.
ROS. He sentit una esquella petita
quan eixien estels amb porucs tremolins.
I l'esquella d'on és?
JOV. De l'ermita
del turó, que s'amaga entre els pins.
ROS. El meu cor s'enamora
del perfum prenedor de la fe.
JOV. No voleu reposar, missenyora?

ROS. Tinc el cor massa ple.
 El meu cor va dormí en la peresa
 de son deure diví
 des del temps que en la meva infantesa
 vaig mirar-me en el riu un matí.
 Però avui, -quina nit encalmada.-
 ja el meu cor no és distret ni dorment.
 Ah, sèn, oculta, secreta, l'amada
 de Jesús, en el clos d'un convent!
 Ser novicia, cantar i anar blanca
 sols per Jesús; tení un llitet petit;
 treure l'aigua del pou vora una branca
 de llimoner florit;
 amenaça el dimoni, si us arriba
 talvolta a anguniar
 amb el rosari de pinyols d'oliva
 que ha fet un ermità;
 senyar-se tres vegades
 si em recordo del món, hòrrid indret,
 i anar damunt del pit les mans creuades,
 castos els ulls, vora el sumís nasset!

JOV. Oh missenyora, bella cosa fóra;
 una cosa molt bella, no cal dir.
 Però voleu llevar-vos a l'aurora,
 i potser que provéssiu de dormir (Fa el gest

(Tornant:) ... I tanmateix, no us heu fixat d'anar-se'n)
 senyora
 en el bell cavaller, vostre veí?

ROS. Com goseu dir paraules tan profanes,
 hostalera infidel?
 l'aire és santificat per les campanes,
 mon pobre cor pel pensament del cel.
 Ja no vui ser mirada
 pel desig, que és d'origen infernal;
 ja em cal viure amagada
 com font de cervos o jardí reial.
 Bona nit. Déu us doni són pregona,
 i en trencar l'alba, joia matinal.

JOV. I a vós, senyora, un angel a l'espona
 i un angel al capsal.

(ROSAURA entra a la seva cambra. JOVITA dona una mirada de comiat al seu voltant, abans de retirar-se, s'estira lleugerament en posat de satisfacció, i quan ja està a punt de desaparèixer, la crida GOLFERIC, amb el mateix estil i precaucions que abans havia tingut ROSAURA)

ESCENA TERÇA

JOVITA, GOLFERIC

JOV. (Quan està per anar-se'n, i sense veure a Golferic,
 que ja treu el cap)
 Ah, m'acuito a mon llit, que tant de temps m'espera!

GOL. Escolteu, hostalera.

JOV. Comandeu, missenyor.

GOL. Em dirieu potser qui ha cantat la cançó
 del maig i sa fal.lera?
 Ha estat sols un pastor
 que passava tot moix, l'ovellada al darrera.

GOL. I el perfum de violes, d'on ve?

JOV. Missenyor,
 del clot del sàlzer, més enllà de l'era.

- GOL. Ah la nit, dolça nit encantada!
Que m'espera? Tremolo. Per què?
- JOV. No voldreu reposar, tal vegada?
Tinc el cor massa plè.
Ah, dinou primaveres seguides
sens haver conegut el secret
dels ocells refulgant, de les flors mal dormides,
de les branques parlant-se en murmurí discret?
(Transició)
Però cor desvetllat no te espera.
Per favor, hostalera,
és demà que la dama s'en va?
- JOV. Missenyor, tanmateix és demà
- GOL. El seu nom, me'l dirieu?
- JOV. Rosaura
- GOL. Va a una festa, va a noves, té nuvi o marit?
- JOV. Deixa el món, i li reca de plaure:
es vol fer monja: ara mateix m'ho ha dit.
- GOL. Hostalera, hostalera, impossible!
Oh, què és cas, hostalera, què és cas!
Ella sola a l'encant de sos ulls insensible?
Tancar-se, marcir-se, posar veu de nas.
Jo qui sap quines dèries tenia:
creia el món enganyós, ple d'esculls.
Però el maig, que eixa nit és tot bes i harmonia,
rient em fa caure la vena dels ulls.
No vui que ella malversi les trenes
tot complint el seu vot glacial;
Vui que canti la sang en ses venes
i que enrosi sa neu virginal.
Oh, si em sembla que em mira i em parla
quan l'afany és en mi tan pressós!
Deu-me un corser blanc per raptar-la
i un mantell prou folgat per tots dos.
I aquest nom, aquest nom que em restaura,
que el veneri i el lloi tothom;
Rosaura, Rosaura, Rosaura, Risaura,
lluna i música i mel en un nom.
- JOV. Missenyor, quines coses tan belles
se us acuden quan ella no us és al davant
- GOL. Es la nit, són els arbres i son les estrelles
que a aquell que no gosa li ensanyen un cant
- JOV. Si donessiu un tust a sa porta?
- GOL. Vos creieu, hostalera, que em pugui voler?
- JOV. Si un amb traça demana i exhorta
i es nit i s'és jove ... no perdo la fe.
- GOL. Si és així, la viola vui pendre
i, assajant-hi un aire ben tenfre
m'aniré embriagant del desig exquisit,
i, ans que l'hora de veure-la sia,
son cor faré propici amb una melodia.
Bona pau, hostalera.
- JOV. Missenyor, santa nit!

(GOLFERIC entra a sa cambra, i en surt tot seguit amb una viola a la mà. Mentrestant, JOVITA desapareix per la porta que hom suposa que mena al pis de dalt. GOLFERIC, sol en escena, mira be si hi ha ningú, i després fa un sospir, es furga en el pit i en treu un enorme rosari, i l'amaga dins el munt de panotxes. Finalment, viola en mà, trobadorescament, desapareix.)

ESCENA QUARTA

ROSAURA i la veu de GOLFERICH, en so de serenada.

(ROSAURA is lentament de la seva cambra, i comença de parlar en una mena de sonambulisme)

ROS. Es molt tard... i tampoc no dormiria
L'última nit, la vetlla del gran dia!
Que em veig l'aua ran del portic sant.
I, en el gruix de la nit tot esperant
(adressant-se a la imatge:)
a Vós us pregaré, Verge Maria.
Déu vos salve, Maria.

Veu de GOL.

ROS.

Déu vos salve, amor mia.
Una veu sota els arbres. Qui serà
Plena de gràcia sou.

Veu de GOL.

D'amor és plena
l'ànima vostra i no sabeu d'amar.
Com no sentiu el vostre afany que alena?
ROS. Es amb Vós el Senyor.
Veu de GOL. Es tota la claror
del món, en una trena.

ROS.

Veu de GOL.

ROS.

I benèita sou Vós entre totes les dones.
Ma agonia, mon goig!
Quina música sonés
oh dimoni, que vols a mon prec un embús?
No sé on era. Si estic trastocada.
I benèit és el fruit....

Veu de GOL.

ROS.

Veu de GOL.

ROS.

Veu de GOL.

ROS.

Oh adorada!
Del vostre sant ventre, Jesús.
Ix en finestra, la nit és breu
Santa Maria, Mare de Déu
Parlen estels i branques, baixet, de dos en dos.
(una mica torbada:)

Veu de GOL.

ROS.

Oh! pregueu per nosaltres pecadors
Ses roses prest escamparà l'aurora
en el llinard cendrós del firmament;
i finirà el coratge en qui t'adora.
Ara i en la hora de la mort, Amen.
Ah, serà el cavaller temorenc? per ventura
un joglar fent camí?
Qui sigui, no sabia que jo el pogués sentir:
i qui sap, altrament, si cantà per a mí?
Mes sento galopar cavalls. La nit obscura
sé n'extremeix com jo. Fujo d'ací.

ESCENA CINQUENA

PEROT

(S'ha enfilat per la paret fins al terrat, i entra, doncs, per aquesta obertura. Es un bandit tremendament convencional, amb barba negra, cara de ferocitat exagerada, i mitja dotzena de pistoles a la cintura. Cargola els renecs amb una expressió sanguinària)

Remaleida sort, maleitsiga!
Set hores de camí per mal indret,
i penja i socarrina set pagesos
sense trobà a ningú ni un xinxonet!
Això de fer de lladre, ja ni et dóna
per espardenyes; i diria prou,
si no fos que la gent de pagesia

mai no respecta un lladre que no es mou.
 Malviatge el fer de lladre!
 De tres bales consentit,
 menja amb una esgarrapada,
 treu el fetge i però la nit!

I en sê a la pallisa
 un gos se t'aquissa;
 a la lluriguera
 la tropa t'espera;
 vora del torrent
 reps del sometent;
 i a ciutat hi ha un jutge
 del més saberuts
 que el paper ja embruta
 amb els ets i uts.

I t'estafen: quatre dobles
 eren plomb; vés els traidors!
 i una dona segrestada
 m'ha romput un òs o dos

I en sê a la pallisa, etc.

I aquest vells de la muntanya,
 cor eixut, seny malfiat,
 més s'estimen que els rosteixis
 que donar-te un sou tarat.

I en sê a la pallisa, etc.-

(Acarant-se al terrat, i dirigint-se al seu companyó, invisible:)
 Corbetó, llamp de llamps, ferma les bèsties
 i posat a l'aguait (transició:) No em deixa estar
 aquest reumatic a la cuixa. A veure
 si podré, si no altre, dormir pla.

ESCENA SISENA

PEROT, JOVITA

JOV. He sentir galopar damunt els còdols
 Qui ha arribat a aquest'hora de la nit
 i ni truca tantsols?

(PEROT, en sentir-la baixar s'havia arreconat, ara li salta al
 flanc, i comença per plantar-li la ma a la boca, ofegant-li quan
 se vol esgarip)

JOV. Jovita, reina,
 so jo, pubilla, que us aturo un crit (Treu la mà)
 So el mateix, el Perot de l'Armentera,
 mort de fatiga, turmentat de sed,
 i tinc plenes les mans d'esgarrinxades
 de pujar fins aquí per la paret.

JOV. Ai Perot, estic tota trasbalsada.

Tu aquí! I avui! No t'encalçaven pas?
 PER. Ni record hi ha al camí de petja humana;
 dorm entre sos pollancres cada mas.

JOV. Te, Perot, te, refes-te. (Li allarga un porró, que
 hi havia, amb altres vaixelles, damunt una
 repisa)

Quina cosa!

Avui en tu pensava, justament.
 Arribes d'una mena de manera
 com si t'hagués cridat mon pensament.

(Amorosida:) Te'n recordes, Perot? Jo era fadrina,
 però tu ja tiraves per mal cap.
 Jo vaig triar la vida més tranquil·la,
 tu el córrer foll. Qui ho encertà?

PER.

Qui sap?

Et soc franc... un hostal és una vinya.
 I si et comences de sentir xacrós,

val més de fer diners a la segura,
 bona taula, bon llit i bon redós.-
 JOV. Ai Perot, quan tens sang de bona filla
 d'un fort contrabandista anomenat,
 si et fa un dia l'ullet la primavera,
 t'ofega el sostre i el desig femat.
 Ai Perot, córrer món, jugar-se el viure!
 PER. Ai Jovita, la llar, el son feixuc!
 JOV. Ai Perot, el trasbals, les aventures!
 PER. Ai Jovita, la calma i l'eixopluc!
 Tinc un reumàtic en aquesta cuixa
 Que em neguiteja.
 JOV. Jo un neguit al cor.
 PER. I aquest hostal, té una parròquia bona?
 JOV. I oi que has colgat algunes saques d'or?
 Sé la teva cançó; vols que la canti?
 PER. Jo sé la teva, amor; val un tresor.
 JOV. La cançó jo us cantaré
 del Perot de l'Armentera,
 d'e deu bales escapat,
 de la força i la galera.
 PER. L'hostalera de Masgrau
 poc li diuen malfeinera
 cou els àpats, fanga a l'hort
 esterreja i bat a l'era.
 TOTS DOS. La virondera.
 JOVITA PEROT
 Bifi,garrell i cor de fera Bé és prou faenta l'hostalera
 les cames sega al viador. Riu i no cap en el gipó
 TOTS DOS La virondó
 JOV. Son trabuc no té mai són
 sa revenja no té espera,
 i s'estimba i no es fa mal
 si els soldats li van darrera.
 PER. Els matins se'n va a rentar
 prop la menta i la falguera;
 si la miren ulls de sol,
 la reulla la riera.
 TOTS DOS La virondera.
 JOVITA PEROT
 Bifi,garrell i cor de fera, Bé és prou faenta l'hostalera:
 les cames sega al viador. riu i no cap en el gipo.
 TOTS DOS La virondó.
 JOV. Ell segresta qui s'ho val
 i el rosteix a la foguera,
 i acabat de fer set morts
 sap fugir per la gatera.
 PER. Quan se'n torna hi ha en sos ulls
 moviment d'aigua lleugera;
 no li treu solei del cap
 tot el fum de la sopera.
 TOTS DOS La virondera.
 (I es miren eternits, s'enllacen, i s'en van pel terrat,
 on es perden llurs últimes notes:)
 JOVITA PEROT
 Bifi, garrell i cor de fera, Bé és prou faenta l'hostalera
 les cames sega al viador. riu i no cap en el gipó.
 TOTS DOS La virondó.

ESCENA SETENA

GOLFERIC, sol, i totseguit, ROSAURA

- GOL. (Entra extàtic, amb una branca florida al voltant de la viola. Deixa aquesta damunt l'indret més avinent, i besa les flors, que conservarà a la mà fins que li caldrà, en aquesta escena, de declarar el seu nom.)
Missenyora! (Trucant a la porta de Rosaura)
Ja dorm! Missenyora! (id.)
Si, ja dorm; ni mon cant ha sentit!
(Anant-se'n) Ah, Rosaura, mon cor us adora.
- ROS. (Obrint bruscament la porta)
Excuseu, el meu nom, qui us l'ha dit?
- GOL. L'he sabut per atzar. L'hostalera
comandà per a vós no sé què.
(Fixant-se en un fuet que Rosaura duu a la mà)
Oh, partiu?
- ROS. en ser l'alba. M'espera
una cel.la, redós de la fe.
- GOL. Es a l'alba també ma partida
- ROS. No he dormit: vós tampoc.
- GOL. Era un xic
mal disposat. He sortit a l'eixida.
- ROS. Heu cantat? (Ell, vergonyós, fa que sí) I us dieu?
- GOL. Golferic
- ROS. L'àngel sant que guiava a Tobies
faci el vostre viatge sortós
On aneu?
- GOL. Seguiré vostres vies
i fins que aneu amb mi, jo aniré amb vós.
- ROS. I podrieu donar-me una excusa
per aquest insistent perseguir?
- GOL. Missenyora, l'amor que m'abrusa;
només sap, qui bé estima, un camí.
- ROS. Cavaller, les paraules profanes
no m'arriben al cor. Del convent
ja m'apar de sentir les campanes,
per al meu divinal casament.
- GOL. Perque un sonni d'eterna infantesa
a la tanca espinosa us atreu?
O mon dolç lliiri blanc de puresa,
hi ha misteris que vós no sabeu.
El dels ulls que s'acluquen i es donen,
el dels braços que es troben sòptats,
el dels llavis, que en d'altres es fonen,
l'encantària dels senys naufragats.
- (Transició) Ah, bandera d'amor desplegada
vostre cor faci ardent i després!
Heu amat, cavaller?
- ROS.
- GOL. Cap vegada:
per a vos s'ha guardat el meu bes.
- ROS. (Allunyant-se de Golferich) Oh sacrilegi!
Un bes heu dit!
Parany horrible
del Maleït!
Amor! Follia
no éssent del cel:
dolça paraula,
pòsit de fel.
I els que junyia
l'estrany encant,
si l'alba apunta
se'n van plorant.
- GOL. (Anant a l'extrem oposat de Rosaura:)
Em gelo, tremo
com fulla al vent,

per les metzines
d'un "no" punyent.
Lluny, la tendresa!
Seré soldat.
Mon eixordin
crits de combat;
vui, de mon viure
malversador,
una ferida
sota un penó.
ROS. (Acostant-se a Golferic) Pot la metzina
ser tan cruel?
GOL. Moro del vostre
desig de cel.
ROS. (anant envers Golferic) I amb la besada
voleu guarir,
o encomanar-me
l'afany a mí?
(D'ara endavant, i fins que s'acabara l'escena, cal recalcar
que quan GOLERIC desespera, ROSAURA es commou, i que quan
GOLFERIC sent alguna esperança, ROSAURA es refreda)
GOL. Perque us ho pugui
ben explicar
deu-me Rosaura,
la vostra mà.
ROS. (allunyant-se d'ell) Cor meu, retorna-t,
sigues esquiu.
Vui ésser santa;
si us cal, sofriu.
GOL. Mal, atueix-me;
vingui el trespàs.
Tu, Mort, no em negues
ton bes de glaç.
Reposaré
sota el xiprer.
Caigui bentost:
mon sol és post!
ROS. (anant envers Golferic) Potser cap dona
val tant de preu.
(tocant-li l'espatlla) Vejam, refeu-vos,
no exagereu.
GOL. Cerda viola,
rosa d'olor;
podeu tenir-me
compassió?
ROS. (allunyant-se) Cor meu, allunyat
indiferent;
amb melodies
xiula el serpent.
GOL. Hi ha sols tenebres
a mon capsal.
Veu, mortalla,
cant funeral.
Reposaré
sota el xiprer.
Caigui bentost:
mon sol és post!
ROS. (tornant) Oh amic, el viure
és tan roí!
(li agafa el cabell) No val la pena
ni de morir.
GOL. (agenollant-se-li) Dolçor divina!
Baume sonor!
Rosaura meva,

ROS. (endolcida) Rosaura, amor.
 Oh, s'agenolla!
 D'amor es perd!
 Agenollar-se;
 quin inexpert!
 GOL. (alçant-se joiós) Mon bes, temia
 dins sa presó; (es senyala el
 ara pren ales cor)
 com de falcó
 (Fins al terme de l'escena, GOLFERIC cerca de besar
 ROSAURA; l'encalça però, és sempre gentil; ell no fa
 sinó breus corregudes àgils, i ells li escapa, no pas
 fugint, sinó més aviat desorientant-lo amb passes de
 dansa)
 ROS. Verge Santa!
 GOL. Rosaura, sou meva!
 ROS. Cel, amparam!
 GOL. Amor, un sol bes!
 ROS. Fujo, fujo!
 GOL. No val!
 ROS. Treva! treva!
 GOL. Ah, ja us tinc!
 ROS. Golferic, no és permès!
 GOL. Oh, ve gent!
 ROS. (Per a si:) Quina llàstima, vès!

ESCENA VUITENA

GOLFERIC, ROSAURA, i, tornant pel terrat, JOVITA i PEROT

ROS. Reina del Cel, Perot de l'Armentera!
 GOL. El bandit!
 PER. No temeu, oh forastera.
 No em guia cap propòsit criminal
 d'esquivar la parròquia de l'hostal.
 Però us comec ... D'a on? Si hi poguéis caure...
 Espereu... Si, vos sou, la gran Rosaura,
 la ballarina per qui el seny perdé
 des del Virrei al pobre peixater.
 Per vós els cavallers creuen espases,
 desfeu les llars i arruineu les cases
 i heu saltat a la taula de palau
 mentre hi firmaven un tractat de pau.
 GOL. Oh, de tots mos afanys, quina destrossa!
 JOV. Tú, de què la coneixes?
 PER. Una nit
 vaig parar entre els pins una carrossa;
 ella hi era, amb un comte remollit.
 Un brau rescat ell va pagar tot d'una;
 el posat a Rosaura va ser lleu;
 ballar per a mon goig al clar de lluna
 i dar-me una besada per adéu.
 ROS. Cert, vau ésser gentil.
 GOL. Oh maleida
 astúcia, o artifici d'un serpent!
 Em negàreu un bes que era ma vida,
 vós, pèrdua i escàndol de la gent.
 Un carbó encès em purifiqui el llavi.
 Purgui el dejuni mon pecat funest.
Vanitas vanitatum, diu el savi.
Amor, dirieu, furor brevis est.

ESCENA NOVENA

GOLFERIC, ROSAURA, JOVITA, EROT I CORBETÓ, que arriba desalenat.

(CORBETÓ és també un bandit pintoresc, però lamentablement esparacat; està agitadíssim durant tota la escena; a les darreres no farà sino reparar-se i ventar-se)

COR.

Perot, Perot,
corre ens importa.
Puja pel sot
gent, una escorta.
Perot, Perot,
campi qui pot.
Ja m'ho temia;
alguna espia
que ens ha traït.
La companyia
juntem, d'un crit!
Sort negra
i esquiva!
La tropa
ja arriba!
I són a trompons!
Fins duen canons!
Són colla
que espanta!
Són trenta,
quaranta!
I més pel camí
en deuen venir
Són trenta, quaranta,
fan fressa, fan planta,
vuitanta, noranta,
i ja són aquí!
Fi trista
i eixorca!
Els jutges
la força!
Primer sé estimbat
per un espadat!
Ai, Verge del Carme,
volgueu amparar-me!
Tu salva, Perot,
el nostre escanot!
Prou cares parades,
prou cames segades.
Són homes, al cim!
Són homes. Fugim!

PER.

Res de fugir, minyó, que ara em vui plaure
a esgarriar la terra! Mal per mal!
Repissarem les joies de Rosaura,
i, en el combat, incendiarem l'hostal.
Banyes de Llucifer, maleitsiga
i mentrestant jo m'ablania aquí!
Crida, rellamp, tota la colla amiga:
sang a bots i barrals he d'espargir.

JOV.

Ah, cremar-me l'hostal, murrís, canalles!

ROS.

Sort que no he dut els diamants més balles!

PER.

Et faig penjar, Jovita, si no calles
d'un tomb recargolat de tos budells.

COR.

(cap al terrat:) Gat-mesquer! Nas-ratat! Cara-sorgida!

PER.

Au, l'arma a punt! El foc abrusador!

GOL. (Al cel:) Si he d'expiar mon tort, preneu ma vida.

JOV. (També mirant pel terrat:)

Ah, en Marcó, ja és a baix. Marcó! Marcó!

ESCENA DESENA

GOLFERIC, ROSAURA, JOVITA, PEROT, CORBETÓ i MARCÓ, que arriba amb una tranquil·litat imponent, que tot seguit es comunica a tots.

MARC. No xiscleu. No crideu a la partida.
L'alarma ha estat inútil, per ma fè.
No res de foc ni pena de la vida.
Un missatge ha arribat, i ja sé el què.
No hi ha oficials ni escorta: aquest desori
és el Senyor Arquebisbe qui el causà.
Tres canonges hi ha amb ell, un meritori
de la Curia, el porrer i un sagristà.
De la visita pastoral en llista
posà, ans que d'altres, d'aquest poble el nom,
cercant un nebot seu seminarista
que va fugir, poc endevinen com.

GOL. Heu dit un nebot seu; és cosa certa?

MAR. Cerquen com a una rata al fugisser.

GOL. (Retut:) Ah, ma ventura inútil es complerta.
(Va a retirar el seu rosari del munt de panotxes on l'havia
amagat) Amb el rosari als dits m'esperaré.

ROS. I essent un figitiu seminarista,
un tasta-canadelles d'amagat,
sense cabals, poruc i cara trista,
em parlàveu de goig, de foll esclat? (Hi riu qui-sap-lo)

PER. L'eixida, Corbetó, m'apar segura.

ROS. Vui tornà a l'alegria resplendent!

GOL. El teu riure, nefanda criatura,
em garfeix de més viu penediment.

JOV. Fieu-vos del meu seny: l'hostal en cria.
Tot ha finat com cal. La gent ve aquí
la nit hi passa, cadascú somia,
i, en acabat, repren el seu camí.
Mireu, ja trenca el dia.
Somriguem-nos a l'hora de partir.

(Durant aquestes paraules de JOVITA, els altres personatges s'han agrupat armoniosament al seu voltant, de manera que, en acabar ella, els sigui ja fàcil de començar un minuet, que ballen ROSAURA, JOVITA, GOLFERIC i PEROT, mentre MARCÓ i CORBETÓ els contemplen vora els extrems laterals, o be comenten, davant del terrat, la vinguda del dia)

GOL. En va el desig els nostres cors imanta
vers l'impossible bell que no ens escau.

PER. La matinada canta ja en l'afrau.

JOV. Fugen els somnis que la llum espanta.

ROS. Dolç engany d'una nit, adeussiau.

GOL. Adeussiau, Rosaura l'encisera.

ROS. Torní a ta vida la perduda pau

JOV. Adéu, Perot, sigues feliç al cau.

PER. Força anants i vinents, bella hostalera.

TOTS. Diguem-nos, bons amics, adeussiau.

JOV. Sense retret i sense melangia
tornem als bons afers.

ROS. Al bell palau.

PER. Al lliure bosc.

GOL. A santetat suau.

JOV. Tornem... on érem, sense més follia.

ROS. Un giravolt només, i adeussiau.

(I amb aquests mots, ajustats amb les darreres notes del minuet acaba la comèdia).

=====